

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an . . . 14 — „
Pe 3 luni . . . 7 — „
Pe o lună . . . 2 40 — „
Numărul popular:
Pe un an . . . 4 — Cor.
Pe jumătate an . . . 2 — „
Pentru România și
America . . . 10 — franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Tot nemulțămiiți...

Ca să arate cât de mult e nedreptățit elementul maghiar din patrie prin proiectul de procedură penală în armată, un specialist publică într'un ziar din Budapesta un studiu, — care poate să ne spună multe și nouă.

Nedreptățirea limbii maghiare în armată, — zice specialistul, — a dat naștere statorniceii năzuințe, din partea oamenilor de stat și a partidelor maghiare, ca să se pună capăt, pe cale de legiferare, acestei stări de fapt. Rezultat al acestei năzuințe este și proiectul procedurii penale militare, prin care se recunoaște până la un punct ca limba de pertractare a tribunalelor militare, funcționând pe teritoriul Ungariei, limba de stat maghiară.

„Până la un punct“, — accentuează specialistul, — și deci arată mai departe ce nu i-se pare destul de radical în dispozițiile proiectului, — fără prejudiciul punctului de vedere mai înalt, care ar fi pur și simplu sfâșiarea armatei comune în două, și maghiarizarea desăvârșită a jumătății celei de dincoace de Leitha...

Mai întâi se relevă faptul că prin proiect se recunoaște și limbii croate îndreptățirea de a fi folosită ca limbă de pertractare de către tribunalele militare funcționând pe teritoriul croato-slavon; „aceasta este o concesie pe care noi,“ — zice autorul studiului de care vorbim, înțelegând acest noi de sigur pe toți reprezentanții... șovinismului maghiar, — „nu o vedem bucuroși“... Mărturisire de frumoase și

nobile sentimente de liberalism, dreptate și frăție!... — Durere, se constată că nici nu este deocamdată nimica de făcut, din cauza unui blestemat articol de lege din 1868 și a altor legi ulterioare, prin cari s'a recunoscut limba croată chiar și ca limbă de serviciu, la regimentele croate de honvezi. După un asemenea privilegiu, nu se poate să nu urmeze și noua concesie, — „suntem siliți s'o acordăm“...

Dar cari sunt dispozițiile proiectului mai departe?

Limba de serviciu a armatei comune rămânând și de aci înainte cea germană și corpurile de trupă din Ungaria putând fi compuse din soldați de „cele mai deosebite“ naționalități, se vor putea întâmpla următoarele cazuri: ca persoanele interesate în proces să știe numai ungurește, — ca să nu știe ungurește dar să vorbească limba de serviciu (nemțește), — în sfârșit să nu priceapă nici una nici cealaltă din aceste două limbi.

Regula este, după proiect, ca limba maghiară să fie folosită ca procedură peste tot în acele procese când: 1) este vorba de o persoană, care știe numai ungurește; 2) când afară de limba de serviciu (nemțește) mai știe și ungurește; 3) când nu știe nici nemțește nici ungurește, — în acest caz se va folosi interpret; 4) când e vorba de mai mulți acuzați cari vorbesc limbi diferite.

Excepțiile sunt: Dacă acuzatul nu știe ungurește, dar știe limba de serviciu (nemțește). În acest caz limba de pertractare e limba de serviciu, pentru toată procedura. Dacă printre acuzați este vreunul care știe ungurește sau nu știe nici ungurește nici

nemțește, atunci limba de pertractare finală numai, va fi cea maghiară, iar cei, cari nu știu nici ungurește nici nemțește, vor fi ascultați la această pertractare prin interpret. Cei, cari știu nemțește vor fi ascultați în nemțește și tot așa se va lua procesul verbal. Pentru cei ascultați prin interpret, procesele-verbale se vor lua în ungurește.

Însfârșit chiar și în cazurile când legea prevede procedura în limba de serviciu (nemțește) apărătorii, precum și toate persoanele, cari nu fac parte efectivă din personalul armatei vor putea folosi, dacă vor voi, limba Statului..

Și toate acestea nu le ajung șovinștilor noștri maghiari! Știți de ce se tem ei, mai ales? De eventualitatea, că toți cei de altă naționalitate decât cea maghiară, — acuzați, apărători sau alte persoane, — întru cât vor ști și nemțește, vor evita, după toată posibilitatea, folosirea limbii ungurești! Va să zică: de bună voie nimeni dintre nemaghiari nu va prefera limba maghiară, — deci și aci s'ar impune sistemul constrângerii. Iată în ce chip, numai, șovinștii noștri maghiari ar fi mulțămiiți, — și chiar așa, bine înțeles, numai provizoriu, până ce „limba Statului își va intra în toate drepturile sale și în armată“, — în armata ruptă în două și maghiarizată cu totul în jumătatea ei din regatul ungar.

Dar ce lucruri frumoase ne mai învață studiul specialistului, specialist întru șovinism mai mult decât în chestiunile de drept, și mai ales de dreptate! El ne învață, că ceea ce pentru elementul maghiar din această patrie comună se revendică și se pretinde ca un drept, și încă nu pe

Emil Levasseur (1828—1911)

Bătrân de 83 ani, infatigabilul Emil Levasseur și-a împlinit până dăunăzi cu exactitatea școlii încărunit în muncă conștiincioasă, toate datoriile sale, de administrator și profesor al necunoscutului „Collège de France“, — un fel de universitate superioară, independentă, unică la Paris, — profesor la „Școala pentru științele politice“ și la „Conservatorul de arte și meserii“, și membru în nenumărate corporații, consilii de stat și societăți savante din toate țările.

Arareori se va fi văzut atâtea zel inepușabil și împărăchiat cu mai intensivă dorință de a lucra și secundat de mai multă putere de muncă. Levasseur conștiinciositatea sa, care va deveni legendară, nu l-a lăsat să obosească, și munca continuă i-a păstrat până în etatea părăzită în desăvârșită elasticitate toate puterile și agerimea intelectului, spiritul sprinten, judecata impecabilă, vivacitatea temperamentului. El a avut de elevi de pe toate continentele, cari l-au urmat la catedră sau l-au întâlnit în vestibulul sălii consacrate de veacuri a pitorescului Collège de France, nu vor uita figura mobilă, fața și profilul clasic al profesorului savant respectat și admirat, distins în toate materiile, cu care s'a ocupat și ca economist, geograf, statistician.

Emile-Pierre Levasseur s'a născut la Paris, în decembrie 1828. În 1849 a fost primit în

„Ecole normale“, școala excelentă din care au ieșit atâtea bărbați celebri ai Franței. În 1852 a fost chemat ca profesor la Alençon, în 1854 a luat doctoratul în litere cu lucrarea „Recherches historiques sur le système de Law“, și a fost aplicat la Besançon, în 1856 la Paris, întâi la liceul St.-Louis, apoi (1861) la liceul Bonaparte. După ce l-a primit și laureat de trei ori pentru scrierile sale (1858, 1860, 1864), Academia franceză l-a ales membru în secția pentru științele morale și politice, la anul 1868. În același an i-s'a încredințat un curs extraordinar despre istoria faptelor și doctrinelor economice, la Collège de France, pentru care i-s'a sistematizat (1872) catedra ordinară, destinată, la dorința lui, geografiei, istoriei și statisticii economice, la care a instruit 40 ani. De atunci (1871) a făcut și la „Conservatorul de arte și meserii“ cursurile de economie politică și legislație industrială, iar (de la 1872) a fost până acum, profesor de statistică și geografie comercială la „Școala pentru științele politice“. În 1903 i-a urmat lui Gaston Parisca administrator al Colegiului. A fost încă membru în consiliul instrucțiunii publice și în multe asociații, membru onorar al mai multor academii din străinătate, fondatorul și viceprezidentul neschimbat al „Institutului internațional de statistică“, *) întemeietorul revistei „Revue

*) Înființat la 1885. Intre cei 212 membri ai acestei societăți (21 onorari și 161 titulari), România e reprezentată prin d. D. Sturdza, membru de onoare, și adv. Const. Crupenschi, fost director al biroului de statistică generală a României, autorul mai multor comunicate în organul oficial: „Bulletin de l'Institut international de statistique“ (1885).

économique internationale“ (Paris 1904), colaborator asiduă afară de acestea la numeroase publicațiuni de specialitate, și, mulți ani de rând, reprezentantul demn al patriei sale la diferite congrese internaționale de economie politică, geografie și statistică în Europa și în America, în tot locul bine primit și foarte respectat.

Toate aceste ocupațiuni multiple, cursuri bine pregătite, consultări, ședințe, deplasări, colaborări, i-au lăsat timp a publica o serie bogată de lucrări științifice foarte prețioase, dela scrieri de erudiție, cari rămân cardinale pentru problemele abordate, până la manuale de învățământ și cărți elementare de școală. Au servit ca model și erau foarte cunoscute manualele sale de geografie, scrise cu multă competență și cu nu mai puțină grijă din toate punctele de vedere. Căci, după 1870, Levasseur era preocupat de reforma studiului elementar al geografiei și regenerarea acestui obiect în Franța va rămâne pentru totdeauna legată de numele lui. Asemenea, dânsul are meritul a fi unul dintre întemeietorii și organizatorii geografiei comerciale ca știință în Europa.*)

Altcum, s'a interesat mult de toate problemele învățământului. La expoziția din Viena

*) Din scrierile sale geografice cităm:

1. Précis de géographie à l'usage de l'enseignement secondaire et primaire.
2. La France et ses colonies; géographie et statistique 3 vol.
3. La population française. 3 vol.
4. Sur l'expansion de la race européenne hors d'Europe depuis la découverte de l'Amérique.
5. Rapport sur la géographie. (v. sus).

deplin satisfăcător — aceea pentru naționalitatea croato-slovenă, de pildă, nu mai este decât o *concesiune* sau chiar un *privilegiu*, — iar pentru celelalte naționalități din țară... nici măcar atâta!

Ziceam nu de mult în acest loc, că naționalitățile nemaghiare din Ungaria sunt privite și tratate, de către stăpânitorii noștri din ziua de astăzi, ca niște naționalități de *calitatea a doua*... Dar nici măcar așa nu este. Să fac mai multe deosebiri, se scârșează mai multe categorii: Naționalitate de *calitatea întâia* este și rămâne, firește, numai cea maghiară, poate cel mult cu surogatul ei evreiesc, — urmează, ca naționalitate de *calitatea a doua*, în țările de sub coroana Sftului Stefan, naționalitatea croato-slovenă, căreia totuși i se mai pot acorda, deși cu inima îndoită și mereu cu gând rău ascuns, oarecari *concesiuni*, — în sfârșit vin celelalte naționalități, — naționalități așadar de *calitatea a treia*!...

Și-și închipuiesc stăpânitorii noștri, că întreg acest revoltător și cinic tratament, va lăsa în amortire, în pasivă îndurare, toate aceste neamuri, umilite și ofensate cu trufașă sfidare, micșorate, reduse, pe treapta umanității, la conglomerate inferioare, nevrednice de o viață proprie, omenească și națională!... Iși închipuiesc ei că neamul nostru românesc va tolera el vreodată să fie degradat astfel, să primească să se facă pentru el legi *excepționale*, menite a-l da legat de mâni și de picioare spre jertfire unui neam străin, a cărui superioritate, neexistentă întru nimic etnicește, n'a recunoscut-o, n'o recunoaște și n'o va recunoaște, cât va mai exista progenitură daco-romană pe acest pământ!?

Nemulțămii vor fi ei, șovinistii noștri maghiari, cu *prea puținul* privilegiului de oprinare ce vor mai fi dobândit. Dar și mai nemulțămii suntem noi, cu *prea multul* celor îndurate și al celor ni se mai pun în vedere, în ordinea apăsării noastre ucigașe... Și vom ști să facem și noi, ca să fie auzită exprimarea nemulțămirii noastre!

Scrisoare din Londra

II.

Londra, 30-VII 1911.

În mai multe discursuri rostite înaintea Congresului s'a făcut o critică severă, aspră, asupra demersurilor observate de unele guverne, față de rasele, de popoarele, care trăiesc în coloniile lor.

Au fost atacate formal guvernele din Anglia, Germania, Olanda, Belgia, acuzându-le de leză-umanitate pentru politica urmată în contra indigenilor din acele State coloniale.

În loc să-i ridice prin cultură și instituțiuni umanitare, pe acei locuitori, nu fac altceva, decât îi exploatează în modul cel mai neomenesc. Le impun limba lor, le desconsideră obiceiurile și așezămintele, în care au trăit de veacuri, fără de alege, dacă sunt bune sau rele. Se folosesc de munca lor trupestă, fizică, fără de retribuțiunea cuvenită. De multe ori se întâmplă, că cele mai mici manifestațiuni de ne'ndestulare, sau de dor spre îndreptare, se pedepsesc în mod barbar cu bătaia, cu pedepse brutale, și nu arare-ori cu executări sumare, una-două, și glonț.

Reprezentanții oficiali sau culturali din acele State, nu s'au revoltat, auzind aceste constatări dureroase, ci din contră, recunoscând adevărul aserțiunilor, au proclamat necesitatea, de a introduce reforme cuvenite în administrarea acelor provincii, în spiritul umanizmului și cu respectul datorit raselor, precum s'a proclamat în acest Congres.

Un „gentlemen“ englez, voind a îmblânzi asprimea criticelor obiective, au adus înainte, că deși se întâmplă multe abuzuri, totuși s'a îmbunătățit situația raselor cu culoare, sub domnia europeanilor, cunoscut fiind, că stăpânitorii din rasele lor proprii, au fost cu mult mai răi, mai barbari, față de ei, și — câte un domnitor negru sau galben, îi trimite și astăzi pe cealaltă lume, cu sutele, și fără

judecată, ci numai dupăcum îi dictează caprițiu!

Alții au relevat situația Finnilor în Rusia, deputatul rutean din Viena, Colessa, a vorbit de robia Ucrainenilor, a Rutenilor, tot din Rusia, iar alții au descris soarta Polonilor din Rusia.

Ce s'au vorbit despre Români, vom descrie în capitol separat.

Toate aceste s'au făcut, firește, între anumite margini, impuse de programul Congresului, care nu admite provocare de discuțiuni asupra politicii militante actuale. Altfel, dacă s'ar deschide zăgazul disputelor contradictorii, cu acuzele, și cu explicările și cu pornirile spre justificare ale actualităților politice, din partea factorilor din discuțiune: nu s'ar termina ședințele Congresului cu anii deplin.

Așa numai s'au enunțat postulatele de libertate, s'au constatat abuzurile, și s'au pus în vedere lucrarea spre apărarea popoarelor apăsate.

A făcut cea mai bună impresie, că politicienii conducători din statele respective nu s'au înflat de indignațiune falsă, nici n'au afectat vătămarea demnității lor naționale, la auzul acestor critici obiective, ci toți și-au exprimat dorința, ca relele arătate să se vindece, să se delătore. S'a accentuat cu multă putere de înțelepciune, că interesele statelor nu residă în susținerea silnică și oarbă a unor sisteme politice, care, sau după vreme, sau după firea popoarelor, nu corespund cerințelor obștești. Între aceste cerinți, cea dintâi este respectarea individualității etnice a popoarelor, și garantarea dezvoltării lor politice, culturale și economice, pe temeiul și în direcțiunea indicată de legile firești, care constituie popoarele și rasele.

Ce învățături frumoase pentru șovinistii îngâmfați și descreerați din Ungaria!

Aceștia socotesc, că sistemul politic este mai înainte de toate un izvor de venit pentru traiul scâpătaților, iar nu o instituție pentru asigurarea și promovarea binele obștești.

De aceea la auzul unei critice obiective

1873 a fost membru în juriu, și a publicat un „Rapport sur l'instruction primaire et l'instruction secondaire“ și deosebit un „Rapport sur la géographie“, (Paris 1875) cu prilejul acela, iar la 1897 o lucrare mare: „L'enseignement primaire dans les pays civilisés“ (Paris, in-8, 628 p.)

Materia, care l-a însoțit în tot cursul vieții sale laborioase de patriarh, este *economia politică*, mai ales în părțile ei pozitive: dezvoltare, fapte istorice, apoi, condițiile de trai, evaluarea valorilor, prețuri și salarii, comerț. Prima sa lucrare a fost din domeniul acesta: „*Recherches historiques sur le système de Law*“, cu care a luat titlul de doctor în litere la 1854, desigur, cea dintâi teză de doctorat, în Franța, despre o materie economică. Subiectele puse la concurs de Academia științelor morale și politice l-a angajat mai departe în direcțiunea aceasta, de care nu s'a îndepărtat nici odată, ci a continuat mereu a extinde tot mai larg marginile cercetărilor sale și de a preciza tot mai mult rezultatele, pe baza materialului colosal ce a putut aduna decenii de-a rândul.

Amintim aici următoarele publicațiuni ale sale: „*Precis d'économie politique*“, în mai multe edițiuni, la Paris, Hachette.

„*Du rôle de l'intelligence dans la production*“. (1867.)

„*Cours d'économie rurale, industrielle et commerciale*“ (1869.)

„*Salariat et salaires*“.

„*L'agriculture aux Etats-Unis*“. (1895.)

„*L'ouvrier américain*, (1897), lucrare mare, în 2 t., tradusă în limba engleză de economistul Adams.*)

Opera capitală a lui Levasseur, de care nu se va putea lipsi nici un specialist, este „*Istoria claselor uvriere și a industriei în Franța*“, o lucrare vastă de eruditune, care arată toate calitățile metodei său de savant zelos, sever în judecată, atent la toate detaliile. La 1859 a apărut partea primă, cuprinzând epoca veche, dela lulu Cesar până la Revoluțiune; la 1907 a eșit de sub tipar sfârșitul, tratarea materiei până în zilele noastre.**)

Fără cochetărie a putut scrie, bătrân de 80 ani, în prefața acestui op: „*Lucrarea aceasta e urmarea și sfârșitul unei cercetări începute înainte cu peste cincizeci de ani*“. În aceeași prefață aruncă o privire asupra activității sale de jumătate de secol, își analizează metoda, expune principiile de cari a fost condus și, indicând cele ce va avea să urmeze disciplina care a ilustrat-o, termină astfel:

„*În momentul când dau publicității lucrarea aceasta, etatea mă învită să zic, ca luptătorul bătrân al lui Virgil:*

„*Hic coeptus artemque repono*“...

*) The American workman. Translation by Thomas S. Adams. Baltimore 1900.

**) „*Histoire des classes ouvrières et de l'industrie en France*. Ediția 2-a: T. I. II: „*Histoire des classes ouvrières et de l'industrie en France avant 1789*. Paris 1900—1901. T. III—IV: De 1789 à 1870. Paris 1903—1904.

**) „*Questions ouvrières et industrielles en France sous la Troisième République*. Paris 1907, 968 pag. în 8.

Destinul însă i-a fost favorabil, iar Levasseur nu era omul care ar fi luat în dar anii ce i-a cordat încă ursita. Din nou s'a pus pe lucru, și în acest an a terminat alt op grandios: „*Histoire du commerce de la France*“. Partea primă, care cuprinde 611 pagini, istoria comerțului francez până la 1789, e deja în mâinile celor interesați, a doua, gata în manuscris, va apare postum.

Ceeace nu l-a lăsat să odihnească pe Levasseur, a fost, pe lângă respectarea datoriei interesul științific, mai ales patriotismul. Și toată durata cercetărilor mele m'a susținut și m'a îndemnat iubirea țării noastre, crezând că îi pot fi de folos dacă încerc a lumina o parte din istoria sa, aceea care până acum a fost lăsată în întuneric.

El, cel ce mai profund decât oricine altul a cunoscut valoarea muncii, el, cel ce a văzut aproape emularea neamurilor și a știut bine care e condiția triumfului, a voit desigur să dea exemplu concetățenilor săi cu activitatea sa care este un minunat îndemn la conlucrare. Adesea decepționat prin momentele ce i-a relevat istoria cea veche și, deosebit, cea modernă, n'a perdut încrederea în vitalitatea națiunii sale, și sugera și mărturisește convingerea, în prefața amintită care este ca un fel de testament al său: „*Nu e motiv a perde nădejdea în viitorul unei națiuni mari, și liniștit pot scrie la sfârșitul acestei lucrări despre Franța ceeace am zis despre Statele-Unite: „Fata viam invenient“*“.

tive, care cutează a se manifesta din partea celor neîndestuliți, — pentru că sunt nedreptățiți, se bursucă, se mânie, se arată indignați, și strigă după procuror.

Cum a cutezat „Valachul“, sau „Slovacul“, sau „Sasul“, a-și arăta neîndestulirea sa cu sistemul politic?

Noi suntem stăpâni, noi avem în mână puterea, iară ei au să asculte, să se supună, și să nu cuteze a se arăta neîndestuliți.

Sistemul politic, „statul“, îl consideră de monopolul „claselor istorice“, — așa numite, — și îmbrăcându-l în haină de rassă, în escluzivismul unui popor, confundând „națiunea politică“ cu o singură rassă: afectează sentimentul de leză-națiune, când se face critică asupra stărilor nesuferite, în cari se află țara.

Imi aduc aminte de multe cazuri, în cari critica obiectivă politică a fost tălcută de intoleranța șovinistă, cu o vătămare la adresa „maghiarizmului“.

Acolo sunt analele parlamentului Ungariei. În ele poate găsi ori-cine înregistrat cazul cu deputatul dr. St. Petrovici.

Aduce înaintea Camerei un caz de abuz revoltător, — și câte sunt! — ce s'a întâmplat la tribunalul regesc din Lugoj sau Caransebeș.

Altă zi se ridică un zăpăcit de șovinist, și face interpelație formală, cerând disciplinarea deputatului român, pentru că prin devălirea acelui abuz, nu a voit îndreptarea vre-unui rău, ci a vrut numai compromiterea „justiției maghiare“, a „dirigătorilor maghiari“.

Răspuns n'a primit nici până 'n ziua de astăzi, deși ministrul justiției d. Günther, cu un zel patriotic, foarte nejustificat, s'a declarat, că se identifică cu concepțiunea vrednicului interpelant, va cerceta cauza și... va da satisfacție idealului maghiar, vătămat prin interpelația deputatului român, St. Petrovici.

Nu sute, ci mii de cazuri de aceste sunt în toată viața publică politică a Ungariei.

Acum, cu astfel de sisteme politice, se poate governa spre bine o țară? se poate asigura progresul cultural, economic al popoarelor.

Nu, de bună seamă, ci astfel de sisteme politice trebuie să dispară de pe fața pământului. Trebuie să facă loc unui guvernament întemeiat pe principiile libertăților publice, împreună cu respectul raselor.

Umanismul și civilizațiunea au proclamat aceste învățături, și noi ne-am declarat, că pretindem realizarea lor.

Aici să fie venit șoviniștii noștri, și ar fi simțit, cum se cufundă pământul de rușine, sub picioarele lor, și n'ar mai îndrăzni să ne vorbească nouă, popoarelor din Europa, de „hegemonie“ și de „supremația de rassă“, — nouă, zic, europenilor, acum în veacul al XX-lea.

Drepturile omului, drepturile popoarelor, respectul raselor: instituțiuni politice, în conglăsuire cu aceste principii, iată ce pretindem noi.

Le pretindem, și le vom elupta! Asta-mi spune inima, iubitoare de libertate, de neam și de țară.

dr. V. Lucaciu.

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Rangul ce i se cuvine națiunii române în imperiul Habsburgic este mereu contestat de actualii ocârmători ai acestei mari puteri europene. Precum rangul unui individ este dat prin valoarea socială a sa, tot așa rangul națiunii române este azi recunoscut în temeiul virtuților sale civilizatoare, a progresului său cultural și a notei distincte ce o are în echilibrul politic european.

Aceste sunt fapte, fapte ce au înrăurire asupra întâmplărilor politice și dacă ocârmuitorii ar voi să le deneghe importanța, — ar dovedi de generarea simțului lor politic, căci se pun în conflict cu fapte, ce au importanța unor legi politice de valoare absolută. Numai noi să ne știm alege metoda cea conducătoare la scop. Numai noi să nu tot zăbovim când e vorba de a urmări scopul nostru politic!

Metoda cum se fac lucruri naționale politice are două legi ale civilizațiunii: legea necesității istorice și a solidarității naționale.

Iar ca să se curme odată zăbava noastră puerilă trebuie să ne deprindem cu toții la virtutea hotărîrilor nestrămunate.

Legea necesității istorice spune că orice faptă își are urmări, și dacă voim un efect oarecare trebuie să facem fapte.

Legea solidarității naționale stă întru aceea, că român cu român să steie într'o legătură de împrumutată utilitate pe toate tărâmurile. Va să zică noi Românii să stăruim întru cultivarea unui comerț social prin care să punem la dispoziție unul celuilalt acele bunuri, ce fac cinstea unei națiuni, adevăratele produse ale binelui, adevărului și frumosului național pe teren economic, financiar, științific, literar și artistic. Pentru înlesnirea acestei circulațiuni ale produsurilor naționale e necesar, ca toți să ne asociem fără deosebire de rang în grupări după aptitudinile noastre de a produce bunuri de aceste naționale.

Economul cel iscusit să fie inițiator pe tărâm economic, financiar, și să se asocieze cu alții pentru a răspândi înțelepciunea economică în cercuri largi. Bărbații de știință să facă cu putință formarea unei clase de aristocrați intelectuali cum au celelalte națiuni mari apusene. Literații dăruiți cu adevărată inspirație să grijască de altarul preasfânt concrezut lor, să nu-l murdărească cu păcatul deșertăciunii și a trândăviei. Tot așa trebuie să facă artiștii.

Cu un cuvânt legea solidarității pretinde vocațiune de creator dela tot românul și o dispoziție sufletească aleasă și serioasă. Ea ne impune tuturor datorința să stărpim tot ce ne stă în drumul asocierii indivizilor noștri dăruiți cu gândire și simțire românească, închinată înaintărei cultivei și politice românești.

Cunoscând astfel aceste două legi de competență virtutea cea mare a hotărîrilor celor neschimbate, fiecare dintre noi în sfârșit o va regăsi.

Prin asta se va regăsi pe sine însuși și va trăi o viață întru toate identică cu neamul său, *semnul dragostei celei adevărate de neam!*

De acum trebuie să ne lăpădăm de a privi cu ochi străini unul la altul. De acum trebuie să **muncim**, prin urmare trebuie să ne apropiem unul de altul, trebuie să simțim unul năcazul și toate aspirațiile românești ale celuilalt, trebuie să coordonăm toate eforturile noastre prin munca asocierii pe toate tărâmurile înălțării neamului la rangul ce i-se cuvine, nu numai în monarhie, ci în Europa.

Toate aceste inițiative, numai astfel vor avea o mare putere inițială a avântului, dacă toți vom fi conștienți, că trăim pentru un scop ca fiindte rațional, și trăim pentru un prea sfânt scop, ca Românii.

Acel scop prea sfânt românesc să ni-l închipuim ca fapta cea mare, căreia trebuie să slujască toate faptele noastre și cele mai neînsemnate. Conștiința aceasta ne va lumina mințile față de orice ispită. Ea ne va da putere a ne însuși deprinderile conștanței caracterului, a maturității puterii noastre de judecată și ale eroizmului stăpânirii de sine fără de care nu este

spirit desvoltat, nu este individ moralmente desăvârșit educat.

Iar când națiunea va dispune de atari fii trecuți prin această retortă sufletească, ea însăși va fi model de izbânzi și mai mari decât autonomia sa națională.

Frați Români! Să ne punem deci la muncă **cinstită** românească, cu încredere în viitorul neamului!

„Reichspost“ despre: Proiectele militare și naționalitățile

În Ungaria de mai multe decenii se aduc legi contra naționalităților. Dintre toate însă nici una n'a produs doar atâta amărăciune în sinul naționalităților ca proiectul reformei militare. Până bine decurând erau Românii, Slovaci, Germanii, Sârbii și Croații de credința, că îndeosebi asupra a trei lucruri nu-i permis să se atingă șovinismul maghiar: asupra bisericii, limbei și afacerilor comune. Mai ales instituția armatei comune era privită de o stâncă de care se vor sfărâma toate loviturile Maghiarilor.

Legile lui Apponyi contra școlii și bisericii, cari au deșteptat atâta indignare la naționalități, au fost considerate cu tot dreptul de presemnele unei politici agresive, necunoscută până atunci. Naționalitățile se mai răzimbau în sprijinul Coroanei, dar amară le-a fost decepția, căci legile au fost toate sancționate și sunt în vigoare și azi, deși atât guvernul, dar mai ales contele Tisza le promisese, că le va cassa. Ba sunt perspective, că toate școlile confesionale se vor statifica, căci numai așa vor putea deveni adevărate pepiniere ale spiritului național maghiar.

După școală și biserică, guvernul își va îndrepta ochii asupra armatei comune. Pe lângă propagarea spiritului național prin actualele proiecte se pregătește și calea armatei independente maghiare.

Baza întregului proiect e de așa, că va promova ajungerea acestei ținte. Așa înființarea a 47 comande districtuale de honvezi, deși au fost în prospect numai 8 diviziuni de trupe, pentru care sunt de ajuns 32 districte de felul acesta; organizarea artileriei de honvezi, care după natura lucrului trebuie să ducă la ridicarea unei fabrici de tunuri independente de cele din străinătate. Pentru 2 divizii de trupe de infanterie și cavalerie vor fi de ajuns 200.000 bărbați în timp de războiu. Prin serviciul de 2 ani cu câte 25.000 și 10 ani de rezervă, contingentul se va ridica la 300.000. Se vor asigura deci bărbații, caii și tunurile pentru 8 corpuri de armată — numai banii mai lipsesc pentru susținerea lor. Dar și aceștia se vor găsi prin creditul crescând al Monarhiei pentru Ungaria.

În chipul acesta se va desvolta din sistemul dominant din Ungaria armata independență maghiară, cu corpul ei ofițeresc maghiarizat și cu gloate compuse din elemente, cari deja din școala elementară vor fi educate în direcția aceea, ca să-și lapede tot mai mult caracterul național. Dacă considerăm raportul numeric al Maghiarilor față de naționalități vom avea aproximativ următorul rezultat:

Naționalitățile vor contribui la contingentul de recruți ridicat anual cu 52.000, iar Maghiarii cu 41.000 din 93.000. Cum vedem deci naționalitățile aduc și aici cele mai mari jefte, pentru ca apoi să fie maghiarizate în armată. E această o stare fără pereche în lumea aceasta, ca o majoritate să fie expusă la desnaționalizare din partea unei minorități, până se va pface în felul ei.

Politica aceasta e admirabilă. Naționalitățile recrutează majoritatea bărbaților; la procurarea mijloacelor de războiu se îmbogățesc Jidanii, cari sunt favorizați în toate privințele în întregul proiect; banii pentru armată îi dă Monarhia conform cotei sale, iar șovinismul maghiar își va vedea poate în curând realizat idealul său.

Naționalitățile vor avea să solvească dările grele pentru armată, nu vor fi părtașe de favorurile din lege în urma situației lor culturale și ce este mai mult înaintea judecătoriei militare vor trebui să abzică de limba lor maternă.

E numai natural deci, dacă nemulțumirea

naționalităților devine din zi în zi tot mai mare. „Situția creată prin noile legi militare e critică atât din punctul de vedere al egalei îndreptățiri a tuturor neamurilor din Monarchie, cât și din motivul că prin actualul proiect se dărâmă unitatea armatei.” Astfel caracterizează „Românul”, organul partidului național român foarte nimerit situația. Austria va trebui să cumpănescă toate acestea la aducerea acestei legi.

O nouă broșură a dlui dr. Nicolae Ionescu din Caransebeș

În sfârșit am ajuns să fiu și eu onorat cu o broșură din partea d-lui dr. Nicolae Ionescu din Caransebeș. Motivul uciderii mele prin acest Cerber al vieții noastre publice românești este un mic comentariu, ce i-s'a făcut în „Românul” unei pretinse rectificări a d-sale față de acuzele, ce i-se ridicase într-o corespondență din Caransebeș.

Și acum d. dr. Nicolae Ionescu mă execută definitiv. Ridică acuze grave în contra mea. Broșura e de 17 pagini, format mare, a apărut în tipografia diecezană din Caransebeș și fiecare, la cerere, o primește gratuit dela autor.

Acuzele, pe cari le ridică d. dr. Nicolae Ionescu contra mea sunt multe și mari. Le înșir pe toate: că după trei ani de profesorat la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș m'am dus ca profesor la gimnaziul gr-or. rom. din Brașov, — că acolo eu propuneam istoria, le vorbiam elevilor despre mărețele fapte ale eroilor naționali, îi îndemnam la iubire de neam, iar ei, elevii, zimbiau, căci ei știau că gândul meu umblă la postul de director dela școala secundară maghiară din Brașov, — că după 12 ani de serviciu la gimnaziul din Brașov m'am pensionat și am venit la Arad ca secretar consistorial, — că am pensie de 2000 cor. (nu e tocmai atâtă), apoi am și leafă de secretar consistorial, (cât o fi oare de mare?), — că am fost ales deputat dietal și așa am ajuns la un venit de 20000 cor. anual (ce bine ar fi fost, Doamne!), — că fiind deputat am voit să ajung secretar de stat, — că.. și acum vine tăierea capului lui Vasile, „nici mai mult, nici mai puțin, decât a intrat în pertractări cu un domn, cu care voia să lege următorul pact: El, Goldiș și cu soții săi vor pretinde și va și duce la îndeplinire delaturarea lui Popea din scaunul episcopesc, dacă Burdia va da garanție, că guvernul va denumi ca administrator episcopesc până la îndeplinirea scaunului prin alegere, pe d. R. Ciorogariu”.

Aici trebuie să mă opresc puțin să mai răsuflu și să întreb: cum ar fi putut năpraznicul ala de Goldiș să ducă la îndeplinire delaturarea lui Popea din scaunul episcopesc? Căci, se vede, că era în stare să facă blăstămăția asta, dacă Burdia i-ar fi garantat, că guvernul va denumi de administrator episcopesc pe protosincelul iubit d. Roman Ciorogariu. Goldiș asta într'adevăr are „iarba fiarelor”. Măi! Ar fi fost în stare să silească pe Impăratul, ca să-l alunge pe Popea din scaunul episcopesc, dacă numai Burdia i-ar fi garantat denumirea părintelui Ciorogariu de administrator episcopesc. Mă mir numai de Goldiș cu „cămășă fermecată”, ce naiba a mai avut trebuință de garantarea lui Burdia, când el și pe guvern și pe Impăratul putea să-l înduplece ca să delature un episcop din scaunul său? Atunci doar i-ar fi fost jucărie să-l pună de administrator episcopesc pe amicul său Ciorogariu. Ei, dar se vede, că la asta nu s'a gândit atunci d. Goldiș Laczi. Așa schioapătă câteodată logica muritorilor.

Și știți mă rog pentru ce era să răstoarne Goldiș ala pe bătrânul Popea din scaunul episcopesc? Cetiți numai pe dl dr. N. Ionescu și veți vedea: ca să ajungă Goldiș Laczi secretar consistorial la — Caransebeș. Dar, n'a putut — sireacu!

Aici în paranteză îl rog pe dl dr. Nicolae Ionescu să fie atât de milostiv față de mine și să-mi spună în public, cine este sau a fost (poate că a murit) domnul acela, cu care am intrat eu în pertractări, ca să-l depunem pe Popea din scaunul episcopesc?

Căci scrisoarea dlui dr. Petru Ionescu, secretar ministerial și frate cu dl dr. N. Ionescu, publicată în broșură, nu se referă la numirea de

administrator a părintelui R. Ciorogariu, ci la alegerea acestuia de Episcop, după neîntărirea în scaun a părintelui Musta.

Bietul părinte R. Ciorogariu! Cât năcaz, câtă nedreptate i-am făcut eu. Căci dl dr. N. Ionescu susține, că eu eram să răstorn toată constituția bisericeii, să-l fac pe Impăratu să-l depună pe Popea și să-l numească pe Ciorogariu de administrator episcopesc, fără voia lui, daoră chiar fără și rea lui, așa cu deasila, întocmai cum Lady Macbeth a sugestionat pe bărbatul ei ca să ucidă pe regele Duncan. Doamne ferește și apără pe tot creștinul de rău! Și toate astea, ca eu să ajung secretar consistorial la — Caransebeș.

Ei, dar d. dr. Nicolae Ionescu publică dovezile. Scrisoarea fratelui său dr. Petru Ionescu. Dovada este însă de prisos. Căci eu în cazul acesta sunt în recunoaștere. Am declarat deja în nr. 41 al acestui ziar (din 20 Februarie v. 1911) următoarele:

„Domnul Roman Ciorogariu m'a rugat, ca prin d. dr. Petru Ionescu, secretar ministerial, la care umblam atunci mai des în afaceri oficioase d'ale Consistorului, să încerc a-i oferi ocaziune P. C. Sale de a se întâlni cu frații Ionescu și cu d. Burdia. Domnul dr. Petru Ionescu s'a învoit și era designat și locul, unde era să se întâlnească cei patru domni: P. C. Sa păr R. Ciorogariu. C Burdia și frații dr. Petru și dr. Nicolae Ionescu. Atunci, într'o bună dimineață, sosește în „Pester Lloyd” știrea, că părintele Musta este întărit. Având în vedere seriozitatea acestui mare ziar, toată lumea credea, că știrea e adevărată. Așa credea și P. C. Sa păr R. Ciorogariu, așa credeam și eu. Astfel la cererea micului meu, d. Ciorogariu, am t-legrafiat d-lui Petru Ionescu, că întâlnirea proiectată nu mai are rost”

Domnul dr. Nicolae Ionescu s'a întârziat cu desvălirea acestui păcat al mei, căci l-am desvălit eu însumi în între de asta cu 6 luni de zile. Cu toate acestea d. dr. N. Ionescu n'a săvârșit muncă de prisos, căci a dat publicității scrisoarea d-lui dr. Petru Ionescu, care adeverește aproape din cuvânt în cuvânt afirmările mele din declarațiunea de sub întrebare. Unica deosebire este, că d. dr. P. Ionescu susține, că la constituirea proiectată era să iau și eu parte. Eu am zis și zic, că nu era să fiu de față. La urma urmelor asta nu împărtă. Rușine în sus, rușine în jos, eu l am recomandat d lui dr. Petru Ionescu de episcop pe părintele Roman Ciorogariu, și zău, că eram în stare să-l recomand și d-lui C. Burdia, da-ă ne-am fi întâlnit și am fi vorbit despre treaba aceasta. Mi-am recunoscut păcatul acesta în publicitate.

Domnul dr. Nicolae Ionescu amint ște și despre o scrisoare a mea în chestiunea aceasta. Știu Este o scrisoare, ce i-am scris în cauză d-lui dr. Petru Ionescu, arătându-i ziua, în care părintele Ciorogariu va putea să se întâlnească cu d. C. Burdia. Rog pe d. dr. Nic. Ionescu să dea publicității acea scrisoare, dar — necliuntă. O public chiar în „Românul”, dar să-mi trimită copia, căci eu n'o mai am.

Așa dară eu am vrut să fiu director la școala secundară maghiară din Brașov, nu mi-a succes. Am voit să fiu secretar de stat — nu mi-a succes. Am voit să-l depun din scaun pe bătrânul Episcop Popea — nu mi-a succes. Cu orice preț am voit să l fac episcop pe părintele R. Ciorogariu — nu mi-a succes. Am voit chiar să vorbesc în cauza asta cu d. C. Burdia și dr. Nic. Ionescu — nu mi-a succes. Am voit în fine să ajung secretar consistorial la Caransebeș — dar nici asta nu mi-a succes. Am voit chiar la Brașov să îndemn pe elevii mei la iubire de neam, — d. dr. N. Ionescu adeverește, că nici asta nu mi-a succes.

Vezi, așa-i în lumea asta. Unii au noroc, alții nu au noroc. Mie nu mi-a succes nimic, alora le succede totul. Iată, d. dr Nicolae Ionescu a voit să ajungă colaborator la foaia burdistă „Severinul” și să primească pentru aceasta un bilet de liber parcurs pe trenurile Statului din Ungaria cl. I cu 400 cor. pe an, a dorit să ajungă „prietinul și sfetnicul” d-lui C. Burdia, — i-a succes. D. C. Burdia, prietinul d-lui dr. Nic. Ionescu, a voit să ajungă consilier aulic și să trântescă de două ori la Caransebeș pe candidații naționali, — i-a succes. Părintele V. Mangra a dorit să ajungă vicar episcopesc, deputat guvernamental și trădător — i-a succes. Domnii

dr. N. Oncu și R. Ciorogariu cu „Tribuna” au voit să spargă partidul național român, — li-a succes. Părintele R. Ciorogariu nici decum n'a voit să ajungă episcop la Caransebeș — i-a succes. Mor de invidie.

Eu însă, păcătos de atâtea voinți nesuccese, iată îmi desvălesc și alte păcate, pe care d. dr. Nic. Ionescu încă nu le cunoaște. Le spun eu singur, ca să nu fie siliți alții să mi-le desvălească ulterior. Deci, ascultă d-le dr. Nic. Ionescu: eu vreau să ajung mitropolit al tuturor Românilor uniți, și neuniți — doresc să ajung archi-milionar — în-deosebi vreau să ajung ministru președinte al Țării-Ungurești, — dar mai presus de toate nici acum nu pot să-mi potolească dorul de a ajunge totuș vre-odată secretar consistorial la — Caransebeș!

Și acum, cunoscându-mi-se toate păcatele, mă dau legat în mâinile d-lui dr. Nic. Ionescu. Să mă execute. Te salut, scumpul meu elev.

V. Goldiș.

Crășma de lângă Dunăre. De vreo câțiva

ani încoace parlamentul unguresc a deveni teatrul unor scene scandaloase, cari tot mai mult compromit Ungaria în fața străinătății. Ne aducem cu toții aminte, când deputații unguri, fără deosebire de partide, insultau în modul cel mai obraznic și amenințau cu hățai și aruncare în Dunăre pe deputații români, cari „cutezau” să spună durerile și nevoile poporului românesc și să ceară lecuirea lor.

Multe lucruri rușinoase s'au întâmplat între părțile acestei Camere, dar cele ce s'au întâmplat în ședința de ieri sunt fără pereche în istoria parlamentului unguresc. Deputații Pozsgay și Pál Alfred s'au lovit cu pumnii ca bețivanii din crășmă, iar majordomul Camerei cu o furie nebună a atacat și insultat loja ziaristilor opoziționali.

De săptămâni întregi urmărim cele ce se petrec în parlamentul unguresc și în fiecare zi așteptam explozia cazanului în care clocotește ura și mânia majorității. Pe majoritate o supără mult tactica minorității și în mânia-i neputincioasă nu știe ce să facă. Fiecare membru al majorității ar voi să facă câte un oportspezece Noemvrie și cu nerăbdare așteaptă prilejul, ca să se descarce asupra acelor, cari le conturbă traiul liniștit, le amenință existența și voiesc să le ia puterea.

De astădată a funcționat numai pumnul, iar mâne, probabil, vreun patriot înflăcărat va scoate briceagul, ca să lovească în adversar. În Ungaria toate sunt posibile.

Arate numai domnii calea pe care trebuie să umble poporul, ca să-și valideze drepturile, c'apoi vor vedea unde vor ajunge!

Ce se va întâmpla atunci, când poporul, adevărata majoritate va imita exemplul partidului guvernamental?

Domnii din parlament să-și deie bine seama de ceea ce fac, căci poporul e docil și iute ajunge să cunoască cum trebuie să facă ca să dărime stăpînii putrezi pe cari se razimă parlamentul actual și sistemul rușinos ce domnește în această țară nefericită.

*

Consiliu de miniștri. Ieri la orele 5 d. a. în palatul ministerial din Buda a avut loc un consiliu de miniștri sub prezidenția contelui Khuen-Héderváry, în care s'au rezolvit mai multe chestii curente, apoi au fost discutate instrucțiunile, cari vor trebui să servească ca directive trimisilor ministeriilor de agricultură și comerț cu prilejul viitoarelor pertractări cu guvernul austriac în chestia importului de carne din Argentina. Consiliul s'a sfârșit la orele 7 seara și a debătut și situația politică actuală, dar n'a adus nici nici o hotărîre în chestia aceasta.

*

Chestiunea Malisorilor. Pe baza hotărîrilor anterioare ale Porței cu privire la o înțelegere cu Malisorii s'a ajuns la un acord relativ asupra mai multor puncte discutate.

Ministrul Turciei la Cetine se va duce la Podgorița spre a termina ultimile negocieri cu malisorii.

În loc bineinforma se anunță, că Puterile triplei înțelegeri cărora li-s'a aliat și Italia ar fi comunicat Porței, că socotesc chestia Malisorilor ca o chestiune internă a Turciei în care nu se vor amesteca.

Ambasadorii acestor puteri au răspuns invitației ambasadorului Austro-Ungariei în vederea unei intervenții.

Consiliul de miniștri a hotărât ieri a comunica ambasadorului Rusiei, că Poarta nici nu se gândește la un războiu cu Muntenegrul.

Ambasadorul rus crede a putea garanta, că Muntenegrul va păstra o atitudine liniștită.

Consulul turc din Cetinje a voit să împartă bani de drum printre Malisori, dar jandarmii au interzis Malisorilor intrarea la consulat. Aceasta constituie o nouă dovadă, că Muntenegrul se silește să împiedece reintoarcerea Malisorilor.

Din Constantinopol vor pleca azi spre Scheniekio două batalioane provăzute cu munițiuni de război.

De oarece alte știri telegrafice confirmă o înțelegere definitivă a Porției cu Malisori, se pare, că Turcia vrea să se asigure contra unor eventuale intrigi din partea Muntenegrului.

*

Vot de neîncredere cabinetului englez.

În ședința de Luni Balfour va înainta Camerei un vot de neîncredere cabinetului. Motivul este, că guvernul a propus domnitorului de numirea mai multor patri ca să se poată vota legea pilului în forma în care s'a înaintat Camerei. Balfour califică această procedură de anticonstituțională, căci lovește în libertatea poporului de a-și exercita influența asupra unui proiect de lege atât de însemnat.

Lloyd George în vederea acestei propuneri a adresat în numele prim-ministrului Asquith, care se află bolnav, rugarea către Cameră, ca discuția asupra votului de neîncredere să se facă între marginile uzului parlamentar de până aci și să fie lipsită de orice patimă de partid. Așteaptă aceasta cu atât mai vărtos, că însuși Balfour la 1905 a cerut un asemenea favor dela Cameră pe seama guvernului de atunci. Tot Lloyd George a propus ca dela 18 August până în Noemvrie Camera să iee vacanțe.

Moartea lui Take Protopopescu

București, 20 Iulie st. v. — O veste, care a stărnit cea mai vie părere de rău în toate cercurile politice și economice, a sosit aseară din Lausanne: Take Protopopescu a murit!

S'a stins omul de energie nesecată, luptătorul inepușabil în mijloace de luptă, economistul neobosit în realizarea multelor inițiative românești, organizatorul neîntrecut, atât pe tărâmul economic, cât și pe cel politic.

Și astfel, de-abia la două zile după ce a părăsit doliul pe care-l îmbrăcase pentru Luca Ionescu, clubul liberal trebuie să arboreze din nou drapelul negru al morții. Par'că o fatalitate urmărește dela o bucată de vreme partidul național-liberal. Coasa neîndurată a morții trece și prin rândurile tinere ale acestui partid și prin rândurile bătrânilor mari, abătând pe membrii lui cei mai de seamă și mai folositori. În cursul ultimului an, partidul liberal a pierdut pe Eugeniu Carada, C. Stoicescu, C. Alimăneșteanu, D. A. Teodoru, Luca Ionescu și Take Protopopescu.

*

Take Protopopescu a fost unul din contemporanii de frunte ai lui Ion Brătianu. Adept al politicii naționale și democratice, care a făcut gloria marelui Ion Brătianu, Take Protopopescu a muncit din răspuși pentru continuarea acestei politici. De aceea, pe regretatul defunct îl întâlnim în toate marile întreprinderi economice românești, pe cari partidul național liberal și-a întemeiat politica de întărire a bazei noastre naționale.

Democrat convins, sincer apărător al drepturilor poporului, proprietar cu durere de inimă pentru nefericirile țărănești, regretatul defunct a fost unul din cei mai entuziaști și mai cu autoritate adepți ai marilor reforme agrare, înfăptuite de partidul liberal. La realizarea acestor reforme, Take Protopopescu a contribuit atât printr'o inimă și sistematică propagandă, cât și prin vasta sa experiență în tot cece privește întocmirea țărănească.

Profund cunoscător al tuturor nevoilor și mișcărilor dela țară, Take Protopopescu a scris sub

pseudonimul *Agricola*, o serie de importante studii asupra *Cametei la sate*, asupra *Casei rurale* și asupra *Obștilor sâtești*, studii în cari competența cea mai onestă se împletește cu o caldă sollicitudină, cu un sincer entuziasm pentru vremile nouă ce trebuie să vie.

Dar vastele și temeinicile sale cunoștințe financiare precum și energia și priceperea sa excepțională de organizator, Take Protopopescu le-a dovedit în calitate de director al Regiei, de secretar general al ministerului de finanțe și de subdirector al Creditului rural. Mai ales, cât a fost subdirector al acestei puternice instituții economice naționale, regretatul defunct a avut prilejul să arate ce prețioase calități de administrator și organizator posedă. Desigur că dacă Creditul rural este azi împreună cu Banca Națională, cea mai tare și bine organizată instituție românească financiară, aceasta se datorește și lui Take Protopopescu.

Dar bătrânul dispărut, — care în ultimul timp înființase o mare bancă (Banca Românească), al cărei director general era, — a fost și un priceput organizator electoral.

Însușirile acestea, foarte apreciate multă vreme în România, Take Protopopescu le-a dovedit atât în calitate de șef electoral al Capitalei, cât și ca șef al politicii liberale din județul Olt, care a fost cunoscut totdeauna ca cetățue liberală.

*

Deși absorbit cu desăvârșire de activitatea politică și economică pe care o desfășura în țara românească, Take Protopopescu a găsit totdeauna timpul necesar ca să urmărească mișcarea culturală unitară a Românilor de pretutindeni. Omul acesta, cu înfățișarea aspră, avea o inimă bună care se înduioșă de orice suferință. De aceea el a urmărit totdeauna cu compătimire durerile Românilor din Ungaria și a arătat o deosebită simpatie eroicelor lor sfertări de a rezista împilării și nedreptăței, pentru triumful final, ce nu se poate să nu vie, al cauzei naționale.

Prin urmare, prin moartea lui Take Protopopescu, partidul național-liberal pierde pe unul din cei mai energici și cu autoritate fruntași ai săi, politica economică națională pe unul din cei mai energici organizatori și oameni de inițiativă, țărani pe un sincer apărător și cauza românească din Ungaria pe unul din cei mai devotați susținători ai unității noastre etnice și culturale.

Să-i fie țărâna ușoară și pomenirea veșnică printre toți aceia cari s'au împărțășit de binefacerile lui și ale politicii naționale, al cărei fruntaș eminent a fost.

Pace

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 4 August

După furtuna de ieri astăzi pacea a fost deplin restabilită. Deputații bălăuși s'au împăcat, Camera i-a iertat, majordomul s'a împăcat cu ziaristii, iar președintele a făcut o declarație în ședință și astfel a dat deplină satisfacție ziaristilor insultați.

Înainte de ședința Camerei comisia de imunitate a ținut ședință, în care a hotărât, că deputații să ceară scuze Camerei și tot odată s'a hotărât și ștergerea din protocol a însemnărilor stenografice referitoare la scandalul de ieri dintre deputații Pozsgay și Pál.

Baronul *Edmund Solymossy* a prezintat raportul comisiei pentru apărarea țării în chestia codului penal militar.

Au urmat apoi câteva votări nominale, că la cari comisii să fie îndrumate diferitele adrese.

În toate cazurile majoritatea a primit propunerile președintelui.

La desbaterea proiectelor militare în ședința de azi a vorbit numai *contele Iosif Károlyi*.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

SCRISORI DIN MILANO

Cronica stagiunii. — Conflictul sanitar dintre Italia și Argentina. — Oprirea emigrării în republica Argentina.

Pretutindeni, pe străzi, prin baruri, grădini, nu se începe vorba până nu se spune cuvântul de ordine, un fel de bună ziua la modă: „fa caldo!“ „A Milano si Soffoca“ — e răspunsul. Și cu drept cuvânt această urcare cam bruscă — de temperatură ce a început în Italia superioară cam de pe la începutul ultimei decade din Iulie — a ajuns până la 38°, la umbră — iar la soare, pe asfaltul străzilor ajunsese chiar până la 52° grade.

Dela amiază — până seara la 5—6 ore — străzile principale, ce de obicei gemeau de lume — acum sunt deșerte, obloanele ferestrelor toate închise, nu se văd decât tramvaiele ce-și urmează cursa, nu din necesitate ci mai mult din obișnuință; s'ar părea că dacă n'ar fi șinele ce le îndreptează calea — s'ar opri și ele la adăpostul vre-unei clădiri — la umbră. Pe la băile publice se văd cartele ce anunță publicului că: „Pentru 2 ore — baia e complectă“ — par'că ar fi la reprezentarea vre-unei premiere la Scala unde de multeori voina a lua bilete — se dă cu ochii de cartela: — „Biletele vândute“.

Pe la 3—4 ceasuri după amiază, prin grădinile publice, bone și servitoare — moțăesc pe bănci — pe când copilașii — se joc zburdalnici — ignorând îndărătnicia razelor soarelui — ce străbate și printre copacii nu atât de deși ai grădinei.

Și cu toate aceste călduri Milanul a rămas totuși — orașul de trecere și de oprire natural, al străinilor ce viu în Italia. Se văd grupuri, grupuri — de Nemți în special — caracteristici prin figura lor — cu guida într'o mână — cu aparatul de fotografie în alta — stând ore întregi în fața Domului sau prin „piazza della Scala“ în admirarea statuei lui Leonardo da Vinci. Imi amintesc de o citație făcută de un Român, prieten al meu — pictor în Paris — care într'o scrisoare de a lui spune de un Italian, că întrând într'un restaurant din Viena și răsând, că nemții nu pricep italienește, își aruncă pălăria în tavan — țipând entuziasmat: — „Siamo Salvi! I tedeschi non potranno mai conquistare Italia... perché non sanno l'italiano!“ (Suntem scăpați! Nemții nu vor putea nici odată să cucerească Italia... pentru că nu știu italienește!)

Nu vor fi știind italienește cei din Viena sau din celelalte părți — sau chiar acei ce cutreeră țara Italiei — însă de cunoscut, o cunosc mai bine decât însuși Italienii.

*

Toate ziarele italiene discută cu aprindere conflictul italo-argentin ce e un conflict s'ar putea zice mai mult sanitar, decât un conflict politic.

Guvernul Argentinei, pretindea ca pe fiecare bastiment italian întrebuițat pentru transportul emigranților să fie și un ofițer sanitar din Argentina. Italia socotea ca înjurioasă această pretenție, de oarece însuși guvernul italian luase măsuri preventive sanitare... Argentina însă, perzistă, constrângând pirosciful italian „Le Vittorio“ să facă carantină la Buenos-Ayres. Zilele trecute, se răspândi din nou vestea, că și pasagerii de cl. III a unui alt piroscaf italian „Savoia“, fură supuși la carantină. În urma acestui fapt, guvernul italian publică un decret — oprind emigrarea în Argentina — și dând stricte relațiuni de procedare reprezentantului diplomatic italian din Buenos-Ayres. Se așteaptă răspunsul guvernului din Argentina — cel de aci — ne-luând altă decizie decât proibirea emigrării.

Milano, 1 August 1911.

Anty.

Litere—Arte—Științe

CÂNTECE

Si veni-va poate-odată,
Făr' de veste cineva,
Care-o șterge pe vecie
Chipul meu din mintea ta.

Insă inimei stinghere
Drag în veci o să-i rămâi,
Ca zăpada cea din urmă
Și ca floarea cea dintâi.

II.

De-aș putea copilă dragă
Orice gând să-l schimb în floare,
Ți-ar fi drumurile vieții
Tot grădini mirositoare.

Si din orice dor, o rază
De-aș putea să fac, curată,
Nori pe cerul vieții tale
N'ar mai fi să vezi vreodată.

Ec. Pitiș

A. D. Xenopol

„Istoria partidelor politice în România“

III.

A doua serie istorică în dezvoltarea partidelor politice în România, nu putea fi decât *seria partidului conservator*, cel dintâi ce se desprinsese de pe trunchiul partidului național. Era și firesc. Organizația Principatelor fiind oligarhică, trebuia să se închege repede un partid, care să sprijine din toate puterile privilegiile, împotriva adierilor egalitare ce veneau din apus.

După revoluția din 1821 boerii moldoveni emigrați la Cernăuți cerură de la Caterina II. să desființeze gospodariatul, înlocuindu-l cu un guvern *aristocratic* de câți-va boeri cu un baș-foer în frunte, iar emigrații din Brașov cereau aceleiaș împărătesă înglobarea Munteniei în Rusia. Iată deci cele dintâi manifestări ale partidului conservator, după 1821. Din fericire această îndreptare către Rusia nu fu statornică, ci numai în împrejurări grele; alte-dăți toată boerimea se ridică împotriva amestecului străin.

Cunoaștem luptele celor două partide — conservator și novator — sub Ioan Sandu Sturza și Gligore-Vodă Ghica. Sub acești domni, curente de idei și de interese se desemnează destul de limpede, mai ales cu Moldova unde ele se și traduc dacă nu prin fapte, cel puțin prin încercări de legiuire.

Lealul conservator își ajunse însă țelul mai ales în epoca *Regulamentului organic*, opera lui Kisseleff. Rusia căutând să atragă de partea ei pe boeri, jertfi pe țărani. Regulamentul organic, cu toate măsurile lui uneori salutare, nu e de cât o întărire, o consfințire a vechilor privilegiilor boerești.

E drept, că Kisseleff putu smulge și câte ceva în favoarea țăranilor.

Acest partid conservator atât de ademenit de Rusia, își găsi totuși demnitățile naturale, pentru a fi împotriva Rusiei, care sub Alexandru Ghica voia să introducă un nou articol în Regulament, ce atinge autonomia relativă a țării, tot așa după cum sub Bibescu se ridică împotriva concesiilor Trandafiloff.

De asemenea e de amintit spre cinstea partidului conservator, că boerii s'au arătat zeloși în ce privește cultivarea limbii și literaturii naționale. Ei au sprijinit *Societatea filarmonică* din București, tot așa după cum un Mihai Sturza, cel mai doctriinar conservator al timpului, în calitate de epitrop al școlilor, lucrase cu stăruință pentru propășirea culturală. E drept, că mai târziu, ajungând domn, s'a încercat, după dese îndemnuri ale Rusiei, să sugrume învățământul național, de oarece băgase de seamă, că redeșteptarea culturală era strâns legată cu aducerea a o mulțime de idei, ce păreau pe atunci subversive...

Anul 1848 sosi ca o furtună asupra lumii pline de prejudecăți sociale... Boerimea munteană, primejduită în privilegiile sale, ceru ajutorul Rusiei împotriva „socialiștilor“ ce voiau să le ia moșiile. Aceiaș lovire de scuturi se întâmplă și în Moldova între boieri și țărani, în jurul chestiei agrare. În acest an partidele politice se desemnă și mai ascuțit, în toate năzuințele lor: unii cereau ori voiau să cucerească, iar alții se apărau cu energie.

*

Tratatul de Paris aduse cu sine introducerea ideilor umanitare din apus, și prin urmare și renunțarea boerilor la vechile lor privilegii. Aceasta nu înseamnă însă distrugerea partidului conservator, care înțelegea să-și păstreze privilegiile politice.

Pe vremea lui Cuza-Vodă, partidul conservator se puse deacurmezișul la o mulțime de reforme, ca de pildă la catagrafie și altele. Procesul dintre cele două partide devenea însă și mai acut în jurul chestiei rurale.

Sunt cunoscute luptele epice duse de marele domnitor împotriva oligarhiei conservatoare și în favoarea țăranilor; ele încheagă pagini de istorie contemporană. În lupta lui uriașă Cuza fu ajutat de Mihail Cogălniceanu, de sigur mintea cea mai ageră și mai luminată, din câte ne-a fost dat să avem noi Români, în vremurile din urmă.

M. Cogălniceanu ia chiar dela început măsuri binefăcătoare pentru țărani, dar mai mult de ordin administrativ și umanitar. În ce privește chestia rurală în sine, el se lovea neconținut de energia trufașă a partidului conservator, care de altminteri avea fruntași iluștri.

E în mintea tuturor cum Vodă și ministrul său, au tăiat nodul gordian al chestiei agrare. În urma refuzului camerei de a intra în discuția proiectului de improprietărire a țăranilor, ca și a legii electorale, ei săvârșiră actul dela 2 Maiu 1864, ale cărui roade fură salutare, deși nu complete. Cuza e răsturnat de o coaliție a conservatorilor și a liberalilor, dar locotenenta domnească e silită să respecte Statutul lui Cuza Vodă. Evoluția partidului conservator sub dominația lui Carol e o pagină prea recentă, pe care d. A. D. Xenopol n'a scris-o încă, deoarece cele două volume merg numai până la 1866. Domnia-sa însă făgăduiește și aceasta pagină, într'un volum viitor...

*

Desfășurarea acestei idei, descrierea încheșării principiilor conservatoare, ca și a partidului, sunt făcute cu o mână dibace, sigură, cu o adevărată măiestrie, folosindu-se de toate măturile timpului, de știrile de prin ziare, de corespondențele particulare, ca și de documentele publice.

Rând pe rând sunt luate toate epocile: domniile pământene, Regulamentul organic, domniile regulamentare, Bibescu în Muntenia, M. Sturza în Moldova, revoluția dela 1848, Știrbei în Muntenia, și Gregorie Ghica în Moldova, Diavanul *ad-hoc*, spre a ne arăta luptele neînțelepte dintre cele două partide sub înriurirea chestiunilor momentane, pe care însă le domina marea problemă agrară.

Nimic nu este lăsat la o parte: nici latura politică, vădită prin luptele în Divan, prin urzelile Prusiei, prin măsurile de guvernământ, luate de domnitori, dar nici latura culturală vădită, prin curente de idei aduse din apus pe mai multe căi, sau prin literatură, prin școală, în jurul căreia găsim aceiaș luptă a celor două partide. Așa de pildă d. Xenopol studiază destul de amănunțit încercarea lui M. Sturza de a decapita învățământul superior din Moldova, și chiar de a izgoni limba patriei din școli.

Epoca Unirei cu deosebire e magistral studiată cu toate frământările și cu toată bogata ei literatură; tot așa și domnia lui Cuza-Vodă, pe care de altminteri d. A. D. Xenopol avusese prilejul s'o zugrăvească aparte, altădată.

E. Lovinescu.

Neapolul și împrejurimile

Neapolul, cu multele lui clădiri în stilul renașterii, solide și atât de inghesuite încât curțile dispar iar străzile adeseori se transformă în poteci, — Neapolul n'are altă artă decât aceea oficială a clădirilor publice, a monumentelor din piete, arta celor câteva castele medievale și a vechilor palate regale.

De sculptura și pictura bisericilor se poate vorbi, cu adevărat, dela Roma în sus. Are totuși, Neapolul câteva lăcașuri, cari îți opresc privirea, ridicate mai mult după Renaștere. Intre ele *S. Francesco di Paola* din piazza del Plebiscito, cu pridvorul sprijinit pe 6 coloane ionice — imitație a pantéonului din Roma. Biserica, clădită la începutul veacului trecut, are numeroase picturi și statui ale artiștilor din acea vreme, Apoi, în mari dimensiuni, biserica *S. Domenico Maggiore*, cu numeroase capele și altare. Și, fiindcă ni-i în drum, cercetăm și palatul regilor napolitani, *palazzo reale*, cel de pe marginea mării iar nu cel dela *Capodimonte*.

În nișele frontului se găesc 8 statui ale fruntașilor dinastiilor napolitane, iar înăuntru... înăuntru e lux regal, așa cum l-au avut vremurile, iar prin acest muzeu de mobile regale cu multă îngrijire păstrate, rătăcește azi, de dimineață până seara, ducele de Oporto, unchiul regelui detronat al Portugaliei. În acest adăpost al strălucirilor cari au fost și nu se vor mai întoarce niciodată, stă retras, fugind de vizitatorii cari nu pot fi împiedecați de a cerceta palatul — iar atunci când umbra lui se strecoară printre două uși, ghizii și servitorii palatului ți-l arată, în nădejdea unui bacșis, ca pe o curiozitate a vechiului palat...

Când vizitezi Italia, Opera s'o lași pentru Neapole. Seara am cercetat teatrul *S. Carlo*, o mândră clădire cu arcade la intrare, iar sus un rând de coloane, găsim — du-se în dosul palatului regal și în fața vastei și luxoasei galerii *Umberto*.

Când ieșim de aici e miezul nopții. Aș fi vrut atunci să fiu un napolitan fără căpătâi — și, lungit pe o piatră la marginea mării, să adorm ascultând iară și iară printre vulețele în contra-punct ale valurilor, vociile, corurile, orchestra *Aidei* — și între două somnuri, între vis și realitate, la lumina farului, să prind, pe apă legănată — încă odată — armonia mișcărilor balletului din seara de 9 Aprilie...

Când unul dintre tăcuții noștri, care străbate prin tăcuta și slab luminată *via Marina* rostește cel dintâi „*Hristos a înviat*“, răspundem toți mișcați: „adevărat a înviat“. În graba și tremurarea răspunsului nostru nu era numai resnetul gândului care rătăcea printre milioane de făclii aprinse, prin preajma bisericilor fără statui și fără picturi vestite, ci era și un răspuns la reprezentarea *Aidei*. Acasă, în odaia de hotel, am strigat tovarășului mei „*Hristos a înviat*“, mă și l-am sgâlțâit bine, să se deștepte...

Și mai are Neapolul ceva, care-l pune, într-o privință, în rând cu marile centre ale civilizației europene — *muzeul național*; mai mult, norocul lui de a se găsi în preajma orașelor desgropate... Pe lângă bogățiile găsite sub țărână, la Pompei și Herculaneum, se mai pot adăoga adevărate tesaure de artă, rămase dela familia Farnese și colecțiile Borgia și Velletri, cumpărate.

Și ce cuprinde acest muzeu?... Ce nu cuprinde?... Aici, cercetătorul trecutului din atâtea „vremuri“, găsește ceva nou la fiecare pas... Aici se poate studia anticitatea. Iar iubitorul frumuseții formelor găsește atâtea Venus, atâtea zei și zeițe, luptători și amazoane, atâtea statui, cari tresaltă de viață în liniile ideale ale marmorei — cele mai multe eșite neîntregi din vijeliile veacurilor... Viața romană din Pompei, cu zei, cu scule, cu arta, cu animalele, cu tresărirea de fiecare clipă, s'a mutat aici... O sală întregă cuprinde o mare colecție de busturi ale împăraților romani, altă sală, busturi, ale oamenilor de știință, ale filozofilor și artiștilor din anticitate, între cari un bust ideal al lui Omer.

INFORMAȚIUNI

Arad, 4 August n. 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Scăzând temperatura, în multe părți va ploua.

Prognostic telegrafic: Vreme moale, ploi dese, furtuni.

Temperatura medie este: 25.7 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	10.95
Secară	"	8.96
" " August	"	7.59
Ovăs pe Oct.	"	8.01
Cucuruzul pe Maiu 1912	"	7.37

De-ale noastre.

„Românul” în București. *In fața tuturor opintirilor desperate, depuse cu o insistență vrednică de o cauză mai bună, pentru de a discreditat și a ponegri cu orice preț ziarul partidului național, totuși ori poate tocmai pentru aceasta „Românul” pătrunde în cercuri tot mai largi atât în România peste tot, cât mai ales în București.* Abonații din România ni-se sporesc zi de zi, iar ziarele mari din București reproduc zilnic articole și știri din „Românul”. Așa spre pildă discursul părintelui dr. V. Lucaciu, rostit la congresul rasselor în Londra, a fost reprodus absolut de toate ziarele din București. Asemenea articolul dlui Duiliu Zamfirescu „Pilde bune” a fost reprodus în întregime de ziarele: Ordinea, Acțiunea, Adevărul, Minerva, Epoca, Viitorul, Voința Națională și Conservatorul. Mulțumim confrăților noștri din București pentru sprijinul, ce-l dau în chipul acesta cauzei noastre naționale.

O rectificare. Față de cele comunicate prin reprezentantul nostru din Eăget cu prilejul vizitației canonică a P. S. Sale părintele Episcop Miron E. Cristea cu referință la părintele Eugen Sudreșianu din Coștea primim dela acest din urmă ininformațiunea, că d-sa nu este „preot amovat”, ci este numai suspendat preventiv și procedura disciplinară în contra d-sale nu este terminată. Sfinția Sa a binevenat pe P. S. Sa d. Episcop din încredințarea comitetului parohial din Coștea.

Facem deci cuvenita rectificare în acest senz.

Onomastica Arhierului. Cu ocazia sărbătorii sf. Ilie, ziua onomastică a P. S. Sale episcopului de Caransebeș dr. E. M. Cristea, a primit numeroase felicitări din toate părțile diecezei, cât și din alte părți. Ne asociem și noi la doririle de bine.

Hramul cojocarilor. La sf. Ilie, s'a serbat hramul măestrilor cojocari din Lugoj, tăindu-se tradiționalul prinos, după serviciul divin, în casa măestrului Gașpar, unde s'au întrunit numeroși oaspeți, dimpreună cu corul mic al Reuniunii de cântări. D. Victor Tordoșan, prezidentul meseriașilor români din Sibiu, care a asistat ca oaspe la această serbare a rostit cu acest prilej un discurs mai mare, insistând îndeosebi asupra importanței asocierii și solidarității sociale a măestrilor români. A mulțumit vorbitorului d. dr. D. Florescu. Tot dela această serbare s'a trimis o depeșă de felicitare și P. S. Sale episcopului dr. E. Miron Cristea.

Știri din Caransebeș. Marți seara 19 Iulie a. c. Reuniunea de cântări, sub conducerea d-lui A. Alionte, a făcut P. S. Sale o serenadă și conduct cu lampioane. Strada episcopiei era tixtă de lume aleasă.

Dar cece ne face să tresărim de năvala atâtor simțiminte la rostirea cuvântului Neapol, nu sunt, în cuprinsul lui, nici palatele, nici bisericile, nici acele „corso”, mărginite cu clădiri uriașe și nici chiar muzeul național. Nimic, în Neapol, decât poate castelele medievale, cari de pe locuri ridicate străjuiesc orașul și marea, nimic altceva decât Neapolul văzut în întregimea lui de departe, iar napolitanii de aproape... Napolitanii de ambe sexe cu priviri inteligente, mândre, pline de foc, Napolitani ale căror trupuri par turnate în bronz, Napolitani a căror răutate și violență se întâlnește cu bunăvoința cea mai specifică latină.

Și, apoi, Neapolul de afară... *Da*, Neapolul din afară de Neapol... Neapolul de pe valuri, dela Posilipo, cel de, hăt departe, dela Pozzuoli, apoi Neapolul și mai depărtat de pe insulele Capri, Ischia și Procida... Acest din urmă neîn-căpând în programul destul de încărcat al celor trei zile de oprire sub cerul albastru, a rămas altora mai puțin grăbiți...

Noi ne-am mulțumit cu Posilipo și Pozzuoli.

Am rătăcit o zi întreagă, în tramvai și pe jos, printre grădinele cu fructe galbene, dealungul coastei prăpăstioase, când pe pământ, când pe sub pământ, prin tunelurile din această regiune vulcanică care amenință Neapolul din apus precum Vezuviul îl amenință din răsărit... La Solfatara dela Pozzuoli, vechi oraș întemeiat de Greci și, mai apoi, cel mai mare port pentru negoțul cu Orientul și Egiptul, — la Solfatara nisipul alb-gălbui, în mai multe locuri, fierbe și acumde gazele de pucioasă cari dau năvală...

Am rătăcit printre vestitele vii de Falerno, printre pădurile de araci lungi de câte 6—7 metri; am rătăcit și... printre vinurile de Falerno, pe cari le-a lăudat așa de mult Virgiliu. Și, s'ar putea spune că am „rătăcit” și printre uriașele ruini ale amfiteatrului roman, care se găsește nu departe de Solfatara și aproape de mare spre a putea fi adusă apa pentru lupte navale. Aci a dat spectacol mai de multe-ori și înțeleptul Nero...

Ca să putem avea, în aceiași zi, și priveliștile fermecătoare dela Posilipo, am făcut după prânz calea întoarsă, tot împrejurul golfului Pozzuoli, care face un fel de *stat in stat* în golful de Neapol — și am lăsat să se coboare în valuri tot mai mult și tot mai departe insulele Ischia și Procida, al căror verde se strânge, tot mai mult, între două ceruri albasre azurii, unul sus și altul jos.

Posilipo (*Pausilypon*=fără grijă) își ia numele dela vila destrăbălăturii nobil Vedius Pollio, vilă care trece mai târziu, în posesia lui August și de atunci s'a clădit vilă după vilă, în acest colț fermecător dela sud-vestul Neapolei... Unele își spală temelia în valuri, altele, deasupra lor, se răsfață în soare pe câte-un prag de stâncă, iar cele multe străjuiesc sus, în preajma capului *di Posilipo* și mai departe: adevărate cuiburi de fericire, inconjurată de verdeață și desmierdate de lumină...

Da „fără grijă”.... Nici un colț din lume nu merită mai mult acest nume ca... Posilipo. De pe capul Posilipo se vede întreg Neapolul, cu toată baia lui, cu țărniți tiviti de orașele scăldate de lumină și de valuri, cu Vezuviul, cu înaltul și cu largul cu insulele, cari se pierd în zarea albastră, cu toate aceste podoabe, care sânt ființa și mândria Neapolei.

Seara, printre aristocrația orașului, am rătăcit, cu un aier cu adevărat... *pausilypon*, prin parcul Național și pe via Caracciolo și Partenope, cari încing Marea.

Un svon de vorbe, de șoapte și de cântec în surdina năvălește din toate colțurile, pe unde apar și dispar perechi tinere cu gânduri înfrățite și copii sprinteni în mândră îmbrăcăminte... Din parc curg în valuri ademenitoare acordurile orchestrei, iar jos clipeșc undele cumiști ca niște copilași ce vorbesc singuri...

Pentru a nu știu a câtea-oară mi-aduc aminte vechea vorbă napolitană: „Vedi Napoli e poi muori!”

E, poate, cea din urmă seară petrecută în Neapol...

Romulos Cioflec.

În ziua prorocului Ilie după sf. liturgie s'a oficiat prin P. C. Sa protosincelul dr. T. Badescu asistat de preoții Buru și Stoian, sfințirea apei, cu care s'a stropit apoi piatra fundamentală a edificiului școalei gr. or. române.

P. C. Sa părintele dr. Badescu a ținut o frumoasă vorbire îndemnând credincioșii a se însuflă mai mult pentru instituțiile culturale.

„Deie cerul, ca precum pe timpul prorocului Ilie după o secetă îndelungată a urmat o ploaie mănoasă, în ăstmod și la noi după îndelungata secetă culturală să urmeze darul mănos al unei rodnice culturi bisericesti” a zis P. C. Sa în încheierea cuvântării sale.

După finirea serviciului divin toți s'au prezentat la reședința episcopoească, urând P. S. Sale viață îndelungată și rodnică în fapte mărețe.

Advocat român în Balaș. Primim spre publicare următorul anunț: Am onoare a aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Balaș (casa Vitéz). *Dr. Coriolan Grădinar*, avocat.

D. Grădinar e uu tânăr harnic și inteligent și Român, bun de care legăm mari speranțe, că va fi un bun luminător, povătuitor și apărător al fraților noștri din Balaș și jur. Dreptatea îndemnăm pe toți frații noștri Români din acel ținut, ca în afacerile lor private să se adreseze cu încredere către vrednicul avocat d. Grădinar, căruia îi transmitem sincere felicitări.

Întâlnire colegială la Blaj. Colegii, cari au terminat cursul teologic din Blaj în anul 1906, sunt invitați să vină la convenirea colegială, ce va avea loc în 28 August a. c. la ora 1 p. m. Locul convenirii: seminariul teologic, unde se vor statori toate amănuntele.

Aurel Marcu, preot; Aurel Gajia, profesor; Iuliu Busoiu, vrect. sem.; Simion Gocan, prof.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor bănățeni se va ține în Timișoara Marți la 2/15 August a. c. și nu la 3/16 Aug. după cum din eroare s'a tipărit.

Cununie. D. Emil Gheaja ales preot în Josani (Hunedoara) și-a serbat cununia religioasă cu gingașa d-soară Aurelia Mărza, Duminecă în 17/30 Iulie.

Sincere felicitări.

Necroloage. Augustin Balint, notar „cercual în Cernuc (com. Solnoc-Doboca, district. Ciachi-Gârbou) a murit subit în 2 August la 9 ore seara în etate de 46 ani. Îl deplâng soția și 6 băieți minoreni.

A fost o voință de fer în oficiul său. Un păcat a avut și el ca toți Români în ochii satrapilor dela administrație, anume: ca Român a cutezat să mănânce „pâne maghiară”, să beie „apă maghiară” și să răspire „aer maghiar”. — Moartea și-a făcut milă cu dânsul și l-a mântuit de atâta amar de dulceață „maghiară”. Bunul Dumnezeu să-i facă parte cu dreptii!

— Teodor Pop, vice-protopop onorariu, preot gr.-cat. deficient, după un morb scurt împărțit cu S. S. Taine a muribunzilor și-a dat nobilul suflet Creatorului, în 2 August a. c. la 1 oră a. m. în anul al 84-lea a etății și al 60-lea al S. Preoții.

Astucrarea osâmintelor pământesti se va săvârși în 4 August a. c. n. la 2 ore p. m. în cimiterul bisericii gr.-cat. din Fildul de Mijloc

Mulțămire publică. Cu tristul prilej al morții tragice a neuitatului meu fiu Octavian Ciupercovici rigoroșant în drepturi în Viena, sosindu-mi atâtea telegrame și scrisori de condolențe, încât nu pot răspunde tuturor, primească pe această cale mulțămirele mele și a familiei, toți câți fie prin participare la ccremonia funebrală, fie prin telegrame și scrisori mi-au exprimat condolențe de mângâiere. În special primească și pe această cale cele mai sincere mulțămite domnii deputați imperiali Teofil Simionovici, Gheorghe Sârbu și Gheorghe Grigorovici, pentru amabila participare la ceremonia funebrală. P. C. Sa d. paroh Leon Abageriu, pentru bunăvoința de-a executa serviciul divin la înmormântare, d. dr. med. Lazar Popovici și toți stimații prieteni și cunoscuți precum și iubii colegi ai defunctului, cari au stat întru ajutor mângâindu-me în aceste triste ore.

Rădăuț, în August, 1911.

Susana Ciupercovici, văduvă de paroh gr. or. și familia.

Din patrie.

Ciocnire între un automobil și un taur. Nu de mult în apropierea orașului Oradea-mare, un automobil înaintând cu viteză sălbatică o dat peste o turmă numeroasă de vite cornute, cari mergeau spre târg. Văzând taurul mașina venind repede cu zgomot și bubuind, s'a înfuriat și s'a repezit cu toată puterea spre automobil. Ciocnirea a fost atât de violentă încât trăsura automobilă a fost resturnată în șanțul din marginea drumului iar taurul a rămas mort pe loc! Călătorii toți au scăpat cu răniri mai mici.

Inc'un rabin făcător de minuni. De un timp încoace rabinii făcători de minuni răsar ca ciupercile după ploaie. Când în Est își face unul apariție, când în Ost, să nu credeți însă că Nordul și Sudul sunt mai vitreg tratate. Nu! Doamne ferește. Sunt atâția rabini făcători de minuni spre mărirea neamului lui Israel francmazon și desăvârșit în cultură, încât se ajunge pentru toate patru regiuni ale lumii.

Nici nu trecuse o lună completă de când rabinul miraculos din părțile sătmărene își luase catrafusele de voie de nevoie, iarăși se ivise unul. De data aceasta în Eperjes. Abia de câteva zile a venit aci. Locuiește într'un hotel mai bun și-l chiamă Sulumun Eizik. Sulumun rabinul miraculos, e de minune în întreagă înfățișarea sa. Având o statură mititică ca a unui copilăș de 10 ani, e genial — se zice. Nici noi nu-i tragem genialitatea la îndoială, când îl vedem câștigând cu scamatorie atât de primitivă, ca prorocirea, sume considerabile dela conaționali săi ademeniți.

Rabinul Sulumun de curând împlinise 50 de ani și are 6 copii, după clișeu lui: mici și șireți, toți unul ca celălalt.

Rabinul mititel e vizitat mereu de o mulțime de curioși, cari vin să-și audă viitorul. Bătrânul profet primește vizitatorii stând la masă adânc în Talmud și în Biblie, spunându-le celor curioși trecutul și viitorul.

În luptă cu necuratul. Poliția din Becicherecul-mare actualmint e absorbită de o afacere ciudată. Un lăutar de 28 ani cu numele Iosif Walzer deiarândul molestează mereu poliția cu un denunț charaghios. Zice că noaptele primește vizitele spiritelor necurate, cari vrea să-l răpească. Infiorat spune cum din somnul cel mai dulce îl trezesc aceste fantome luându-se cu el la luptă.

Nenorocitul lăutar smintit alaltăeri dimineață denunță pentru ultima dată, o luptă îngrozitoare ce a avut să dea cu fantomele nopții. Cică cetățenii infernului l-au vizitat din nou. Erau mai groaznici și mai violenți ca oricând. S'apropiară de el. Ochii le schinteia și răsufarea lor răspândea o lumină fosforescentă. Odaia era ca de pucioasă. Unul cel mai voinic dintre ei îl prinse să-l ridice, dar el opunându-se din răpuzeri acesta n'a isbutit. În urmă îl încunjurase toată ceata și slugoii necuratului îl frământară cum se cade. În lupta asta desperată cum scăpă pe-o clipă din mâinile lor ridică un cuțit de pe masă și-l înfipse cu vehemență în spatele celui mai puternic diavol. În acelaș moment dispăruseră cu toții, dovadă că i-a biruit.

Terminând tânărul povestea aceasta fantastică se roagă cu insistență de poliție să nu-l pedepsească, că dacă și e adevărat că astă noapte comise crimă, ucizând pe necuratul, a făcut-o apărându-se. Totodată roagă să se ia dispoziții ca să-l mai slăbească din dragoste acei cetățeni nepoftiți ai infernului.

E evident că lăutarul nenorocit e maniac. Are convingerea nestrămutată că l-a fermecat o fată din pricina că el îi refuzase dragostea.

Bolnavul e supravegheat de poliție și la caz însă, că ar deveni periculos pentru casnici îl vor interna în casa de nebuni.

Dela frați

Înălțarea unui balon. Primim din Iași următoarea știre: La 16 Iulie am avut pe platoul din fața abatorului local ascensiunea unui îndrăzneț, german ce-și zice căpitanul Tomick

Căpitanul ne anunțase că la ora 6 și jumătate seara se va înălța cu un balon fără cârmă și fără nacelă până la înălțimea de 800 m. de unde se va scobori cu ajutorul unei umbrele, iar balonul după ce-și va urma drumul, va veni singur la pământ.

Lucrul era cu totul nou și a atras foarte multă lume.

Pe cei ce au putut vedea, i-a distrat umflarea balonului, care se face cu aer cald. Balonul e așezat de asupra unei vetre anume construită și susținut de frânghii. Pe vatră se face foc cu pae. Aerul se dilată din pricina flăcărilor, umflă pânza și-i dă o formă rotundă și uimitor de mare.

La un semn nimic nu-l mai reține și balonul se ridică la cer cu mare iuțeală, trăgând după dânsul pe aeronaut, care se ține acașat cu mânele și picioarele pe un trapez dublu.

Dar o surprindere generală. Umbrela fusese rău acașată de balon, se desprinde și cade jos. Unii cred că cel ce zboară și-a pierdut un ajutor de neprețuit și se întreabă care va fi soarta sa.

Însă manevrând supapa de siguranță, aerul cald iese câte puțin, și căpitanul se scoboară cam la 40 m. de unde se ridicase și după ce atinse o înălțime de peste 200 metri.

Fiindcă pierduse umbrela, călătorul din văzduh nu a putut să ne arate tocmai ceea ce trebuia să fie mai uimitor, mai mișcător: scoborârea cu întrebuintarea umbrelei.

Publicul în parte mulțumit numai cu ceea ce văzuse, se întoarce pe înopitate către casă, iar aeronautul caută să-și încerce norocul în altă parte.

Decamdată însă balonul a fost sechestrat de poliție, fiind dovezi că este tocmai cel furat din hipodromul dela Chitila și despre care lucru s'a scris prin ziare. Căpitanul Tomick susține însă că e proprietatea lui și că cel ce reclamă n'are nici un drept.

Lucrul se va desluși la București unde și balonul și căpitanul vor fi expediați.

V. T.

Dr. Dr. Emilian Voiuțchi profesor la universitatea din Cernăuț, a fost distins de Maiestatea Sa cu titlul de consilier aulic. Felicitări.

Activitatea comitetului central. Pentru inundării din Moldova comitetul central este constituit pentru adunarea fondurilor necesare reclădirii satelor distruse de inundații în Moldova și restabilirea gospodăriilor perdate. *Fondurile vor fi adunate prin serbări și chete și depuse la Banca Națională.* Comitetul va ființa până la îndeplinirea acestui scop.

Sa hotărât ca în ultima săptămână a acestei luni, să aibă loc serbări în: Slănicul din Moldova, Lacul Sărat, Sărata Monteoru, Târgoviștea, Pucioasa, Olănești, Călimănești și Căciulata. În acest sens s'au alcătuit comitete delegate, în localitățile indicate, cari îndeplinesc programul stabilit. În luna August vor avea loc serbări în Sinaia și Constanța. În Septembrie în capitalele județelor și în București. Se va obține reduceri de 75% pe C. F. din ori-ce punct al țării la localitatea serbărei. În același timp dl. Ministru de Interne, președintele comisiei de control al comitetului, va lua măsuri spre a se face toate înlesnirile posibile „Comitetului Central” spre a se realiza scopul urmărit. Un manifest va fi prezentat A. S. R. Principesei Maria, Augusta presidentă a Comitetului Central spre a fi semnat. Manifestul va fi lansat în toată țara prin organele administrative.

Biroul comitetului e în Str. Biserica Popa Chițu 22, (telefon 17 : 91) unde se pot lua orice informațiuni între orele 10 și jum. până la 11 și jum. a. m. și 5—7 d. a.

Petreceri.

Convenire socială împreună cu petrecere de dans, are loc Joi la 28 Iulie (10 August) în salele băilor din Moneasa (Menyháza), în scopul înființării unui fond preoțesc tractual. Inceputul la 9 ore seara.

Petrecere de vară în Murăș-Uioara Duminecă în 13 August st. n. 1911 în salele „hotelului Erarial” din Murăș-Uioara. Inceputul 8 ore seara.

Concert împreună cu dans, are loc în Mihalț Duminecă în 13 August st. n. 1911 cu ocazia sfințirii școlii, cu concursul binevoitor al celui absolvenților de teologie din Sibiu, în edificiul școlii gr-or. Inceputul la 8 ore seara.

Petrecere de vară, va avea loc în Rășinari Duminecă, în 6 August st. n. 1911 în pavilionul d-lui Nicolae Vidrighin. Inceputul la 6 ore seara.

Reuniunea romină de cântări și muzică din Reșița-montană aranjază Sâmbătă la 5 August st. n. 1911 în localitățile de vară „hotel Kunz”, un concert cu următorul program: Sequens: Motte al Reuniunei. 1. Costescu: Urare, cor mixt. 2. T. Popovici: Hațegana, cor mixt. 3. Velcean: Cimpoiul: cor mixt cu solo de bariton susținut de d. P. Stoica. 4. T. Popovici: a) Foae verde coruri mixte. b) Anghelușa, coruri mixte. 5. Vidu: Scumpa mea bălăoară, cor mixt. 6. Kiriak: Plugar și ostaș, cor mixt. 7. Vidu: Resunet dela Crișana cu solo de bariton. 8. Vidu: Pui de lei cor. mixt. Inceputul la 8 ore seara.

Din străinătate.

Mișcarea flotei engleze. Patrusprezece distrugătoare de torpile din a doua flotilă care se află de două săptămâni la Postland a primit luni dimineața ordin la orele 4 după amiază să pornească la largul mării.

Jumătate din echipagiile acestor vase se afla în concendiu și s'a prezentat pe la orele 1 pe bord.

Ceilalți oameni ai echipagiilor au făcut în grabă pregătirile de plecare.

Imediat după sosirea Mateloților veniți din concediu, flotila a plecat spre o direcție necunoscută; se crede spre Doower.

La Sheerell se depune mare activitate militară.

Reflectoarele dela gura Tamisei au fost provăzute cu soldați mobilizați.

Postul de observație dela Sherness a fost de-asemena echipat ca în timp de campanie.

Escadra de nord a flotei din Neima a fost întărită azi de vasul de războiu Eduard VII.

Nuntă sângeroasă. În Ylmea s'a petrecut, la curtea încăpătoare a fabricii de praf de pușcă, fata proprietarului, frumoasă și palidă, cu coroană de mirt încununată, stătea în fața jertfelnicului pentru a pune jurământul de credință iubitului său. În jurul ei neamuri și cunoscuți veniți din departare ascultau în tăcere sentențioase povești dela gura rabinului erudit. Șatra pompoasă de catifea fășăia solemn deasupra capului lor, mângâia de adiere ușoară.

Când însă rabinul mișcat și el de măreția momentului își dă binecuvântarea peste perechea tânără și 'n ochii lui strălucea un bob de lacrimă de fericire — liniștea solemnă o turbură o bulbutură violentă, trântind întreaga asistență la pământ.

Magazinul de praf de pușcă a explodat cu așa putere teribilă, încât a surpat întreaga clădire. Explozia a fost atât de groaznică, că abia doi-trei inși au reușit să scape greu răniți. Perechea cununată, părinții, rabinul și douăzeci și șase oaspeți au căzut jertfe nenorocirii. Edificiile fabricii au fost distruse cu desăvârșire.

În Bucovina — ungurește. Din Cernăuț se scrie: În ședința ultimă a dietei provinciale din Bucovina, între deputații Siscovici și Popescu s'a iscat un conflict strașnic din o cauză de nimica. Răpiți de patimă însă torentul de insulte grave cădea fără sfârșit. Firește conflictul, cum se întâmplă de regulă în asemenea cazuri, se terminase cu duel. Ieri dimineață a avut loc duelul cu revolver. La al treilea schimb de gloanțe deputatul Siscovici a fost grav rănit.

Să vede că vecinii s'au molipsit și dâșii dela cavalerii noștri compatrioți.

Asemenea tablouri nu sunt însă prea edificatoare.

O bombă în fața consulatului portughez din Badajoz. Din Badajoz se anunță, că în fața consulatului portughez s'a găsit o bombă, a cărei explozare a putut fi evitată la timp. E probabil că bomba a fost pusă de conjurații portughezi.

Impăratul Wilhelm la Langenburg. Impăratul însoțit de suita sa în trei automobile a plecat la 18 Iulie la Langenburg.

Seara a avut din nou invitați pe yachtul „Hohenzollern”. Cu acest prilej împăratul a dirijat singur capela.

Dimineața au început exercițiile bateriilor de coastă în prezența împăratului.

Accidentele dela serbările din Eger. În ziua a doua a serbărilor Walenstei, în Eger, Boemia s'au întâmplat mai multe accidente.

O tribună pe care se aflau 30 invitați s'a prăbușit. O femeie a leșinat.

Alte persoane au leșinat din cauza căldurii.

Accidentul de automobil al prințului August de Prusia. Luni după amiază la orele 5 jumătate prințul August de Prusia a suferit un accident de automobil, din fericire fără gravitate.

Automobilul în care se afla prințul însoțit de aghiotantului său s'a ciocnit cu un automobil particular care i-a rupt roata stângă dinainte. Nimeni nu a fost rănit. Automobilul străin și-a continuat drumul cu viteză fără a se interesa de accident.

Prințul și-a continuat apoi drumul cu un alt automobil.

Grave turburări greviste în Mexic. Ziarului „Frankfurter Zeitung” i-se telegrafiază din New-York:

După părăsirea lucrului în mina „Esperanto” din El Oro (Mexic), 4000 de lucrători mineri au asediat închisoarea, în care se aflau de puși mai mulți camarazi ai lor pe cari i-au pus în libertate.

Armata intervenind a tras focuri asupra greviștilor.

Sunt 9 morți și 32 răniți.

În urma acestei ciocniri 12.000 de lucrători s'au pus în grevă. Guvernul a trimis noi trupe. Străinii părăsesc localitatea.

Minele aparțin unor întreprinzători englezi și americani.

Repararea vilei Achileion. Profesorul Brück dela școala superioară tehnică din Charlottenburg a plecat la Corfu fiind însărcinat a face oarecari modificări de construcție vilei Achileion.

Sinuciderea originală a unui colonel. Colonelul Wergiu, care are un castel și un parc lângă

Gatschina, în Rusia, a invitat eri pe rudele și prietini săi la o serbare în grădină.

În timpul când serbarea era în toi, colonelul se urcă în turnul castelului de unde se aruncă jos rămânând mort pe loc.

Într-o scrisoare lăsată, colonelul spune că vrea să se despartă, în petrecere de viață.

Diverse

Știpeții pentru tineri meseriași și comercianți. Camera comercială și industrială din Brașov, ne vestește, că împarte 3 știpeții pentru industriași (meseriași) tineri și 1 pentru un comerciant tânăr, în suma de câte 500 cor.

La știpețiile acestea pot concura meseriași, resp. comercianți tineri, cari au locuință stabilă și sunt născuți în cercul camerei, care cuprinde comitatele Sibiiu, Brașov, Făgăraș și Târnava-mare.

Știpețiile pentru meseriași se dau la astfel de tineri silitori, cari voesc să-și lărgească cunoștințele de specialitate, câștigate până acum, prin cercetarea unei școale de specialitate pentru industrie.

În rugarea să se pună numele, locuința, starea familiară, apoi ramul ales de el și planul amănunțit asupra căii pe care crede a se putea perfecționa (desăvârși). Mai departe trebuie să dovedească concurenții cunoștințele de limbă și se adaugă la rugarea atestatului de botez, atestat școlar și cel doveditor al ocupațiunii lor de până aci, cum și testimoniu de moralitate dela comuna politică competentă.

Concurenții, cari doresc să cerceteze academia comercială sau școala comercială superioară, au să arate etatea (vârsta), starea familiei lor, apoi planul cum cred să-și valorizeze mai târziu cunoștințele câștigate în interesul comerțului indigen; asemenea sunt a se produce atestate despre studiile absolvate și despre cunoștințele de limbă.

Rugările tuturor petenților trebuiesc timbrate pentru fiecare coală cu timbru ungar de câte 1 cor. și sunt a se înainta camerei cel mult până în 15 August n. c.

Industriași (meseriași) provăzuți cu știpeții trebuie să se oblige în scris, că mai târziu se vor așeza în patrie, iar comerciantul, că mai târziu se va pune în serviciul comerțului din patrie, fără privire, că ocupă post în străinătate sau în patrie; neîmplinind îndatorirea aceasta cei împărțâșiți cu știpeții vor se restituie știpețiile primite.

E interesul nostru național, ca la aceste știpeții să reflecteze cât mai mulți din tinerii noștri meseriași și comercianți. — Sibiiu, 23 Iulie 1911. — Comitetul „Reuniunii sodalilor rom din Sibiiu”. — Victor Tordășianu, președinte, Ștefan Duca, notar.

BIBLIOGRAFII.

—x—

„Cântece și plângeri” de dr. Iustin Cl. Juga. Dacă apare ediția a doua a unei opere muzicale, la noi, este semn că autorul ei a reușit să pătrundă în casele noastre, aducând aceea ce trebuie sufletelor noastre. Zilele trecute a apărut un caiet de note a dlui Iustin Cl. Juga în ediția a doua. Prima ediție s'a vândut în timp relativ scurt și sperăm că și ediția aceasta a doua va avea aceeași soartă. Sunt șase cântece, cu text popular în 4 din ele și cu text de V. Alexandri și Maria Cunțan în celelalte două. „Dorul de țară”, „Trecut-a bădița dealul”, „Frunză verde frunzuliță”, „Tu te duci, bade sărace” sunt cele populare. Armonizate cu talent, pot fi cântate cu succes pe la seratele noastre, cu ocazia adunărilor despărțămintelor „Asociațiunii”, spre pildă. „Cântecul Haiducului” (text de Alexandri) și „Pe sub fereastră curge-un râu” (text de Maria Cunțan), dar mai cu seamă romanța ultimă ar merita să se răspândească în public, pentru frumusețea melodiei și a cuvintelor lor. Recomandăm caietul acesta, care se vinde cu prețul scăzut de 2 cor. pe la toate librăriile noastre (plus 10 fil. porto).

Celelalte compoziții anterioare ale autorului au arătat un talent muzical în formațiune. D. Juga a tipărit compoziții originale de pe când se afla pe băncile liceului românesc din Brașov. (Marșul studenților). Am dori să auzim mai mult de compozitorul acesta al nostru și am dori — înainte de toate — ca să-și ia răgaz d. Juga, să ne dea lucrări mai complexe, cari să rămână în literatura noastră muzicală.

Săptămânile trecute a cântat muzica militară și cea orășenească din Brașov fragmente din opereta orig. „Moise Păcurarul”. Calea aceasta este promițătoare. Avem cunoștință, că d. Juga va termina studiile ds. iuridice încurând. De aici înainte putem aștepta și mai multe dela acest tinăr componist al nostru.

Îi dorim din inimă succese.

NB. Studenții pot să-și procure caietul de care e vorba mai sus pe lângă prețul scăzut de 1 cor. (plus porto 10 b.) direct dela autorul, care locuiește acum în Brașov (Str. Căpitanului).

*

O carte bună: *Ardealul* d-lui Silvestru Moldovan. Zilele trecute a apărut în ediția a doua o carte, căreia îi dorim cât mai mulți cetitori. Ediția a doua, dar nu stereotipă, căci a fost prelucrată cu sârguință și i-s'au adăos și ilustrații. Un itinerar de drum. Partea I: *finiturile de pe Olt*. Volumele celelalte vor apare succesiv, dupăcum va fi îmbrățișată această carte din partea publicului.

Editorul, d. Ioan I. Ciurcu, e hotărît să

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de Iunius

(20)

— Urmare —

Un oficer pe care-l trimise generalul, împraștie vestea, că puține zile încă și se va începe atacul contra Graubündenului, și că Vandamme și Jourdan, probabil au și trecut Rhinul spre a începe campania. Soldații jubilau la această veste, trăiască republica! și dir sătuleanul Amsteg își înteriră mersul în sus spre cătunul pustiu de munte Wasen, prin fioroasele văgăuni de stânci dela Schöllenen, peste podul Dracului și prin strâmtoarea întunecoasă a pasului Urnerloch, când apoi zăriră în față colibile din Andermatt în pacinica vale Ursern. Aici întâmpina generalul de brigadă Olivier Loison, un bărbat cam de treizeci de ani, corpulent, însă destul de mlădios, cu chipul rotund și prietenos. Dupăce a trecut în revistă compania și a ascultat raporturile ofițerilor, se întoarse către Prevost și salutându-l de binevenire, îl luă cu sine în cartierul principal.

— Te-am așteptat să vii mai curând, cetățene Prevost. Ceeace îmi comunică generalul Demont despre d-ta, mă îndeamnă să-mi pun

toată încrederea în d-ta. D-ta poți să aduci servicii extraordinare armatei și eliberării patriei d-tale. Azi e prima zi din Martie. Îți dau voie să hodinești mâne, pentru cazul, că ai nevoie de odihnă. Poftesc însă dela d-ta, ca poimâne să faci recunoașterea tuturor căilor Alpilor superiori, pentruca să pot afla, cari dintre ele sunt practicabile pentru trupe în vreme de iarnă. Mi-e teamă să nu ne înecăm colo sus în zăpadă. Pentru siguranța d-tale poți lua cu d-ta și un număr oarecare de soldați. În patru Martie atacă Maspina Luziensteig-ul, tot în aceeași zi intru și eu în Bünden. În preseara zilei amintite însă aștept cu siguranță întorcerea și știrile d-tale. După aceea vei rămânea ca adjutant în suita mea. Acum fă-te comod. Deseară vei cina cu mine. Trebuie să ne cunoaștem mai deaproape noi doi.

XIII. O scenă în cartierul principal

La masa bogată a cartierului principal, la a cărei abundență, valeda pustie Ursern a contribuit numai cu căprioare și mormote de prin regiunile înalte ale Alpilor, apoi cu cașcavalurile fine ale stânelor sale, pe când vinurile alese și bucatele gustoase și fine au fost aduse din Luzern și Altdorf, cale de 10—20 ore, la masa aceasta se cunosc Flavian mai deaproape cu beliducele republican și cu corpul său ofițeresc; a doua zi apoi i-se dete ocaziune se cunoască prin colibile jăfuite ale locuitorilor de prin văi și viața sălbatică a soldaților în războiu. Când

vedea Flavian cum se purta și ce făcea această hordă înarmată, îi venea uneori se turbeze de furie, alteori îl apuca groaza. Nu mai departe decât în seara primă, în sala luminată a cartierului principal și în cercul strălucitor al șefului de brigadă și a căpeteniilor ștabului, simți un desgust și sufletul îi fu cuprins de o sfântă mânie, când observa deosebirea strigătoare între tonul fin, calm al acestor oameni, așa ziși culți și între ideile lor însălbătecite despre onoare, datoriță și umanitarism. Flavian se mulțumi cu rolul mut al spectatorului, iar când generalul îl invită să ia parte la vesele și să se animeze, se scuza, că e obosit. Insuș Loison avu în seara asta partea leului din conversațiune și petrecere, acompanie cu flautul vocea frumoasă a unui ofițer, care cânta din gură jăluirile duiosae ale unei orfane la mormântul mamei sale, sau declamă cu inimă și mișcat un cântec pastoral de Vergiliu în limba latină, în care se plânge Moe-liboeus, căci a fost silit să părăsească câmpiile patriei sale. Tot ca și el făceau și ceilalți. Acuș scâpărau glume vesele, acuș se potolea râsul și cu toții ascultau istorii despre fapte nobile, a căror martor susținea, că a fost cutare sau cutare ofițer.

Vociunea societății fu în acest moment întreruptă într'un fel, care provoca pe toate fețele nemulțumire și supărare.

(Va urma)

ducă lucrarea la bun sfârșit, numai publicul să sprijinească întreprinderea. Aici, în volumul I, avem descrierile Turnului-Roșu, a Sibiiului, a Țării Oltului, Brașovului, a Săcuimei și a ținuturilor de unde izvoarește Oltul. O adnexă bine venită este harta. Putea să se prezinte însă în condiții mai favorabile, dacă ar fi fost dată în grija unui cartograf de specialitate. Se pot face obiecții în privința materialului, desigur. Unul, d. e., ar putea dori ca partea culturală să fie și mai pe larg redată, ca volumele de istorie ale d-lui Iorga să fie utilizate mai des, ca bibliografia diferitelor capitole să nu lipsească, — dar acestea sunt desiderate, cari nu pot detrage din meritul încrederii de față, cât timp volumul acesta de călătorie vrea să dea în liniamente *generale* descrierile ținuturilor, a porturilor, a legendelor și date statistice, culturale în planul al 2-lea. Volumul al 5-lea este contemplat să conțină „schite istorice-geografice” și legende de prin Ardeal.

Cartea se poate comanda la librăriile noastre, are 176 de pagini și costă 1 cor. și 80 bani. Să sperăm că vor apare în curând și celelalte 4 părți proiectate.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6, d. a.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă,
instituit de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etagiu I, în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

... 26 odăi aranjate cel mai modern. ...

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultații dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

Întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

„AJUTORUL”
societate pe acții în Șeica-mare.

Convocare.

Domnii acționari ai societății pe acții »Ajutorul«, se invită prin aceasta, conform §-lui 16 din statute la

o adunare generală extraordinară,

ce se va ține în Șeica-mare, în 20 August st. n. a. c. la 3 ore d. a. în localul institutului.

Obiectele:

1. Deschiderea adunării și alegerea alor 2 bărbați de încredere.
2. Urcarea capitalului social cu 200.000 Cor.
3. Eventuale propuneri.

Șeica-mare, la 30 Iulie 1911.

Direcțiunea.

Atențiune!

50.000 părechi de ghete!
4 părechi numai cu Cor. 8-50

Din cauza insolvenței mai multor fabrici mari, am fost însărcinat eu cu desfacerea unui mare depozit de ghete sub prețul lor de fabricare. Vând prin urmare 2 părechi ghete pentru bărbați și 2 părechi pentru femei, negre ori galbene, cu talpă solidă de piele, fasonul cel mai nou și elegant. Mărimea după număr. Toate 4 părechile numai cu Cor. 8-50 pe lângă rambursă.

P. Lust^{ts} Schuh-Export
Krakau Nr.

Se poate face schimb,
chiar și banii retour.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
Arad, strada Ferray palatul contelei Hunvady.

Unicul vânzător al mașinilor
cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și
recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întoc-
mirea mașinilor în cursul anului întreg
și sub îngrijirea mea de specialist, ma-
șinele vor funcționa regulat. Curs per-
manent pentru stenografie și contabi-
litate la mașină. Mare magazin de
apartinențe de cea mai bună calitate.

Cumpar

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii.

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților)

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale locali-
tăților (trase pe pânză și pro-
văzute cu leături) se poate
comanda la

Librăria diecezană
dn Arad.

Prețul per bucată 16 Cor.

Anuarul școlar (Cronica școlară—Évkönyv),

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-
comodat și școalelor ajutate din partea statului,
conținând tipăriturile: ziuar de primire, ziuar
de frecvență și progres, ziuarul materia-
lului propus, ziuarul vizitațiilor și eveni-
mentelor, consemnarea manualelor întrebu-
ințate, date statistice despre școlari, învăța-
tor și școală, se află spre vânzare la **Libră-
ria diecezană din Arad.** Prețul unui
exemplar: pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., —
dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor.

Magazinul electrotehnic

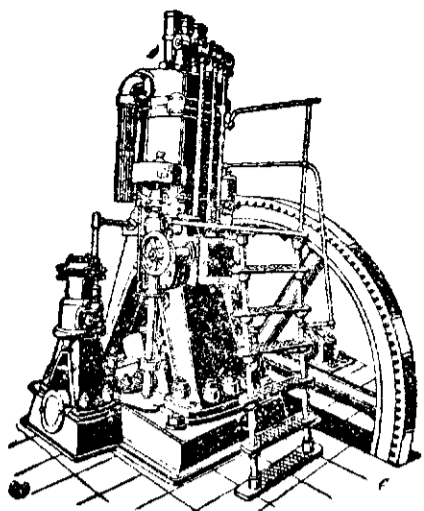
al lui

Kalmár József

Arad

str. Salac nr. 2. Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc., etc.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cinebiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

Brașov.

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efetește:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana”, mori mănate cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
regerințelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sahmann**; —
(bai de aer, de soare, de aburi, de aer cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
bai medicinale, bai electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănatoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diathea urică, rheumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detaluri stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria FRĂȚII ROTH

ARAD, Andrassy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbenă
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghetă de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comandă din provincă se execută în aceeași zi

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de cu-
rățirea și nobilitarea feței**, care se
deosebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultiva și înmoare pielea feței, efectul ei tinerească
împrumută feței o lineșă de catifea, îndepărtează
pistruii și alunțele, netezește încreșturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în colorare albă, roză, crem, ca toate
produsele mele de Serail, constă din substanțe
nevătămatoare. E foarte plăcută doamnelor pentru
înșurșirea ei de a ascunde scaderile.

0 cutie 1 cor. 20 fil.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe postă le trimite:

farmacia Rozsnyay

Arad, Szabadság-tér.

Comandă din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Lista manualelor școlare

pentru școlile populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru școlile populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905 —30	22. Gramatică și cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909 —60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907 —60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911 —30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
învățător-director școlar.
Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.	
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907 —40	35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907 —36
4. Catechism. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910 —40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906 —40	36. Curs practic de fizică și chimie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907 —50
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școlilor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910 —45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II. —80	37. Curs practic de Economie rațională p. școlile primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1905, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907 —56
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad —40	26. Carte de cetire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906 —36	38. Învățământ practic din istoria naturală p. școlile pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. consis. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906 —50
7. — Catechism p. elevii școlilor elem. apr. de Ven. Consistor —40	27. Carte de cetire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906 —50	39. Carte de învățatură pentru școlile de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Coes. aradan Nr. 1988/1904, a celui oradan Nr. 887/903 1-50
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școlile populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni —50	28. Carte de cetire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop., ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906 —60	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școlile primare de I. Tuducescu ediția IX. —40
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III. și IV. cu 20 il. —45	29. Curs practic p. învățarea limbei maghiare p. clasele 1, 2. și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I. —50	41. Rugăciunile școlărilor și Cântări bisericești pentru școlile populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a —50
10. Abecedar, prima carte de cetire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și consoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș —40	30. Curs practic p. învățarea limbei magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II. —50	42. Liturgica bisericeii gr.-or. române, prețul —70
11. A doua carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister —40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909 —60	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput a 8 foi 100 bucăți 1-40
12. A treia carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910 —60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școlile cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3569/1907 —40	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți 5—
13. A patra carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și consoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910 —60	33. Elemente de Geografie și Constituțiune p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlilor primare cu numeroase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103632/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909 —60	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucată a —08
14. Carte de cetire pentru clasele V. și VI. ale școlii populare de Iosif Moldovan și consoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910 1—		Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I., II. și III. a școlilor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910 —50		Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.
16. Limba maghiară, a doua carte de cetire p. școlile populare române de Iuliu Groșorean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908 —50		Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.
17. Gramatica română p. școlile pop. de Iuliu Groșorean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911 —40		Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil.
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca —40		Tăblițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-1 Nr. 4 cor. 3-50.
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad —50		Ceruze de piatră (stile) învăluite în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fil.
20. Geografia Ungariei p. școlile pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan —30		Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil.
21. Gramatică și Cetirea maghiară p. școlile elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909 —50		Tocuri (coade, cotoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor.
		Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucată.
		Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucată.
		Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri.
		Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.

Să află de vânzare la Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.